

kerstboek

ZONNESCHIJN

1949

W. DE HAAN-UTRECHT

Handwritten text, possibly a title or header, appearing as faint, mirrored characters.

Handwritten text, possibly a date or reference number, appearing as faint, mirrored characters.

Geboorte van Maria

Naar een schilderij van A. Altdorffer

Kerstboek Zonneschijn

1949

Zonden wij tot vorig jaar steeds een prospectus van ons nieuwe Kerstboek, thans bieden wij U ter kennisname een compleet exemplaar aan.

Hoewel de omvang nog acht pagina's groter is dan vorige uitgaven en het omslag een fraaie vierkleurendruk is op zwaar kunstdruk-karton, hebben wij toch besloten, de prijzen aanzienlijk te verlagen. Deze zijn thans:

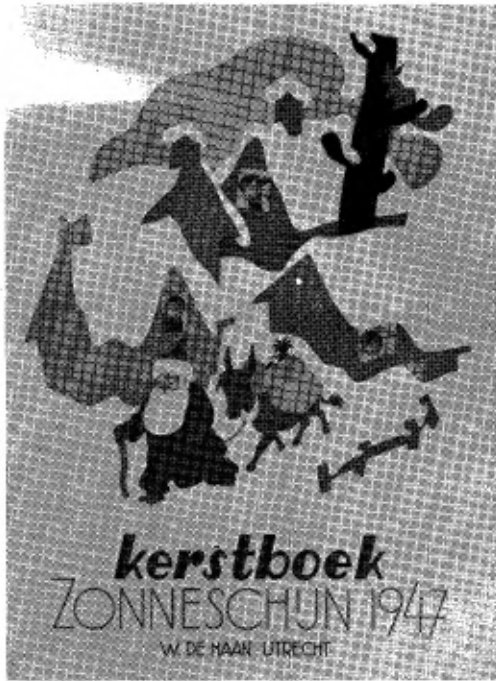
1—20 ex. f 1.10	21—40 ex. f 1.05	41—75 ex. f 1.—	76—100 ex. f 0.95	101 en meer f 0.90
--------------------	---------------------	--------------------	----------------------	-----------------------

Zowel aan de inhoud als aan de uitvoering is grote zorg besteed.
De losse plaat werd in tweekleurendruk uitgevoerd.

INHOUD

Omslagtekening van B. Midderigh-Bokborst

I. Onverdiende Genade	<i>door D. A. Cramer-Schaap
Ill. B. Midderigh-Bokborst</i>
II. De Kinder-uitleen-bibliotheek	<i>door M. C. van Oven-van Doorn
Ill. Adri Alindo</i>
III. De Geboorte van Maria	<i>door H. Cramer, bij een reproductie van
een schilderij van A. Altdorffer</i>
IV. Ijs op de rivier	<i>door Dora v. d. Meiden-Coolsma
Ill. C. Winkel</i>
V. Geen sprookje, tóch een sprookje	<i>door S. Franke
Ill. Adri Alindo</i>

SPECIALE A

In beperkte mate kunnen wij thans n:
 „Zonneschijn” 1947 en 1948 tegen de
 Een verkleinde afbeelding van deze beel
 van deze tekst. Van deze uiteraard beper
 exemplaren afleveren als de voorraad m

1—20 ex. f 0.55	21—40 ex. f 0.52	41— f
--------------------	---------------------	----------

INHOUD KERSTBOEK „ZONNESCHIJN” 1947

Omslagtekening van Jan Kraan

Illustraties van Jan Lutz

I. Met Kalle naar huis	door D. A. Cramer-Schaap
II. Het gestolen Jezuskindje	door J. M. Selleger-Elout
III. Als 't Kerstmis wordt	door M. C. van Oven-van Doorn
IV. De Kok	door C. Wilkeshuis
V. Een Hoofdrol	door Ds. H. J. W. Modderman

INHOUD KERSTBOEK „ZONNESCHIJN” 1948

Omslagtekening van Jan Kraan

I. Hoe zal ik U ontvangen?	door D. A. Cramer-Schaap
Ill. J. U. Gorter
II. Waar Simona haar Kerstboom
vond	door Marie Schmitz
Ill. Nans van Leeuwen
III. De Doekspeld	door C. Wilkeshuis
Ill. J. U. Gorter
IV. De Ster in het bos	door Dora van der Meiden-Coolsma
Ill. J. U. Gorter
V. De Geboorte van Maria	door H. Cramer bij een reproductie
van een schilderij van Hans Baldung
Grien
VI. Sneeuw	door Josine Reuling
Ill. Claudine Doorman
VII. Baboesjka	bewerkt door Joop Smit
Ill. J. U. Gorter

ANBIEDING

g leveren exemplaren van het Kerstboek
elft van de prijzen van dit jaar.
e Kerstboeken vindt U aan weerszijden
rkte hoeveelheid kunnen wij slechts zoveel
ogelijk maakt. De prijzen luiden:

75 ex. f 0.50	75—100 ex. f 0.47	100 en meer ex. f 0.45
------------------	----------------------	------------------------------

Wij zijn ervan overtuigd, dat wij hiermede ten behoeve der Zondags-
scholen een **zéér aantrekkelijke** aanbieding doen en wij zien Uw
bestelling gaarne op onderstaand biljet tegemoet.

Hierlangs afknippen

BESTELBILJET

Ondergetekende wenst te ontvangen:

..... Ex. Kerstboek „Zonneschijn”, 1949 á f

..... Ex. Kerstboek „Zonneschijn”, 1948 á f

..... Ex. Kerstboek „Zonneschijn”, 1947 á f

*door middel van boekhandel

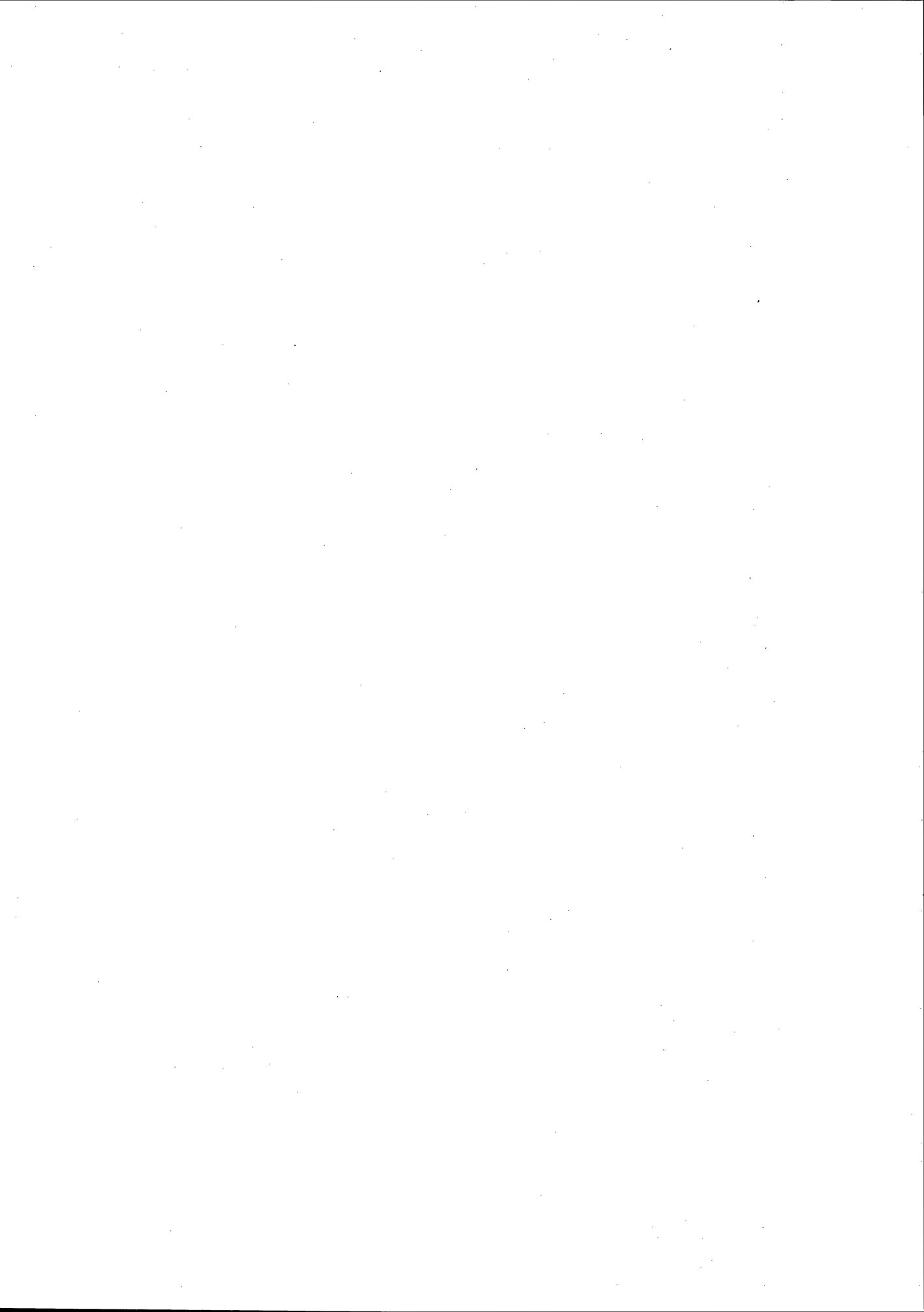
*rechtstreeks van Uitgevers Mij. W. de Haan N.V., Utrecht. Giro 57071.

Het bedrag plus porto zal na ontvangst der boeken en factuur per giro worden
gezonden.

Naam en adres:

* Doorhalen wat niet verlangd wordt.

KERSTBOEK ZONNESCHIJN
1949

KERSTBOEK
ZONNESCHIJN
1949

Samengesteld door

D. A. CRAMER-SCHAAP

met illustraties van

B. MIDDERIGH-BOKHORST
ADRI ALINDO en C. WINKEL

UTRECHT MCMXLIX
UITGEVERSMAATSCHAPPIJ W. DE HAAN N.V.

I N H O U D

Omslag: B. Midderigh-Bokhorst

		pag.
I. Onverdiende Genade	<i>door D. A. Cramer-Schaap</i> ill. B. Midderigh-Bokhorst.	5
II. De kinder-uitleenbibliotheek	<i>door M. C. v. Oven- v. Doorn</i> ill. Adri Alindo.	23
III. De geboorte van Maria	<i>door H. Cramer</i> bij een reproductie van A. Altdorffer,	36
IV. Ijs op de rivier	<i>door Dora v.d. Meiden-Coolsma</i> ill. C. Winkel	38
V. Geen sprookje, toch een sprookje	<i>door S. Franke</i> ill. Adri Alindo	52

Onverdiende Genade

door

D. A. CRAMER-SCHAAP

met illustraties van B. Midderigh-Bokhorst

HET WAS EEN GEDRANG VAN

kinderen in het middenpad van de oude kerk, maar Tannetje hield met haar éne hand stevig een slip van Grootvaders jas vast. In de andere kneep zij het bijbeltje dat dominee haar zo juist met een mooie toespraak had gegeven.

Kijk, daar had je Maatje ook met haar bijbeltje en daar Sanne en Jannekee.

„Dag!” knikte Tannetje, en net toen ze gauw nog wat wilde zeggen over het feest, deed een windvlaag, die aan kwam zetten door de wijdgeopende deur, haar gauw het wollen doekje voor de mond houden.

„Wat een tocht!” schreeuwde zij tegen Grootvader, want hij was een beetje doof. Hij droeg zijn garibaldi in zijn hand, want in de kerk mocht je als man geen hoed op hebben en de wind blies door zijn grijze haren.

Voor zij de hoge stoep aftripte, keek ze nog vlug even om naar de boom achter in de kerk. Zij zag de zilveren ballen glinsteren, maar er vlamde nog maar een enkel nietig kaarsvlammetje, de rest was gedoofd.

De straat was nu opeens vol mensen, die allemaal naar huis terugkeerden. Op de wijde witte kappen van de vrouwen scheen het licht van de lantarens en de snoeren rode bloedkralen glansden.

Daar reed de auto van de burgemeester hen rakelings voorbij, hij spatte Tannetjes wijde zwarte rok vol modder en zij voelde zelfs een vieze koude spat op haar wang.

Haastig veegde zij hem af. Zij wilde niet mopperen, dat deed je niet als je uit de kerk kwam.

„Hebben we de versjes mooi gezongen, Opa?” vroeg ze, „en kon je me zien zitten in de bank naast Maatje?”

Grootvader knikte maar, Tannetje wist niet eens of hij haar wel verstond, maar

zij moest praten over het feest, en het mooie verhaal van Juffrouw Braber over die man die op Kerstavond terugkeerde over het wad, en dat het toen juist zo erg ging misten. Griezellig was dat! Maar het was toch gelukkig allemaal goed terecht gekomen.

Zij liepen nu over de hoge zeedijk, waar het altijd woei en vanwaar je overdag de torens van Vlissingen kon zien oprijzen achter het water.

De zee kon je nu niet zien, alleen maar horen. Door de vaargeul, dicht onder de wal, gleed juist een grote stoomboot voorbij. Mooi was dat, al die lichtjes, dubbele lichtjes, want ze schenen ook in het water. Net zo licht was vanavond de kerstboom geweest, de boom ter ere van het Kind Jezus.

Zij keek eens even terzij naar Grootvader, hij was zo stil, zou hij ook na lopen te denken over alles wat hij gehoord en gezien had?

En ineens bedacht zij, dat het nu voor het laatst geweest was: de boom en het zingen en het verhaal. Volgend jaar zou zij, als zij het mocht beleven, weer met Grootvader naar het Kerstfeest gaan, maar dan zou zij gewoon tussen de grote mensen in de hoge mannenbank zitten, en niet meer tussen de kinderen in het middenvak. Dit jaar was het voor het laatst echt haar feest geweest.

Tannetje moest even zuchten, want zij was nog graag op Zondagsschool gebleven. De andere meisjes vonden het wel prettig er af te gaan. Zij voelden zich nu groot. Maatje ging volgende maand zelfs al van school en in een dienstje, maar Tannetje zag tegen elke verandering op. Bij Moeder thuis, op school, op Zondagsschool, was 't haar eigen vertrouwde wereldje, voor de grote wereld, die achter dit alles lag, was zij bang.

Zij ging opeens weer hard tegen Grootvader praten, zij wilde aan dat andere niet meer denken! Of Grootvader het ook niet jammer vond dat Arjaan nu juist ziek geworden was, zodat Moeder thuis had moeten blijven.

„Ik heb een Kerstkransje voor Moeder bewaard, Opa”, schreeuwde zij, en zij grabbelde in de zak onder haar rok, waar zij voorzichtig het koekje uit te voorschijn haalde, gelukkig, het was niet gebroken. Arjaan mocht straks haar mooie rode appel hebben.

Toen waren zij bij het lage huisje aan de dijk. Het licht scheen door de hartjes in de luiken en de poes kwam uit het donker aanlopen en miauwde.

Zij haastte zich naar binnen.

Het was warm in het kleine kamertje. Moeder zat aan tafel achter het theeblad en in de bedstee lag Arjaan. Hij kwam dadelijk overeind toen hij Tannetje zag en hij vroeg hoe het feest geweest was, hoeveel koekjes zij gehad had en of Mevrouw van de dominee de chocolademelk niet aan had laten branden, zoals vorig jaar.

Tannetje moest even tegen Moeder lachen om al die vragen. Nu kon je toch wel merken dat zij heus groot werd, want chocolademelk en koekjes, nee, dat was voor haar toch niet meer het belangrijkste van het Kerstfeest.

Zij gaf Arjaan de appel, die hij dadelijk begon op te poetsen met een punt van de deken. Voor Moeder legde zij het kerstkransje op tafel.

Toen moest Moeder het bijbeltje zien waar dominee zelf wat in geschreven had: „Voor Tannetje Walhout, ter herinnering aan de Zondagsschool van de Hervormde Gemeente te Borssele”.

„Dominee zei dat hij hoopte dat ik het helemaal verslijten zou, Moeder, maar dat zou toch zonde zijn, hè?” en zij keek naar de glanzend zwarte kaft, die net echt leer was, en de gouden letters.

„Wat jammer dat Vader dit niet beleven mag”, zei Moeder, „ik weet nog zo goed dat hij de eerste keer zelf met je uit Zondagsschool thuis kwam, hij was er expres voor in het dorp gebleven na de dienst. Je was nog maar zo’n ukkepek, net zes!”

Het bleef even stil in het kamertje, alle drie dachten ze aan Vader, die vier jaar geleden gestorven was. Hij had maanden lang ziek gelegen in dezelfde bedstee waarin nu Arjaan lag.

„De Heer heeft gegeven, de Heer heeft genomen, de naam des Heren zij geloofd”, zei Grootvader met zijn plechtige stem en Moeder boog het hoofd. Van Grootvaders lippen klonk dikwijls zo’n tekst uit het Boek, dat zij nu in de hand hield. Het waren de enige woorden die haar troost konden geven.

„Heeft de Juffrouw een mooi verhaal verteld?” kwam nu Arjaans stem uit de bedstee en haastig begon Tannetje te vertellen van de man die zijn eiland bij laag water verlaten had om medicijnen te gaan halen voor zijn ziek dochtertje en hoe hij op de terugweg door mist overvallen werd, toen de vloed al bezig was op te komen. Arjaan lag stil in de kussens te luisteren en Moeder leunde achterover in haar stoel. Maar toen Tannetje eindelijk zweeg, zei Grootvader, en je kon merken dat hij helemaal niet naar het verhaal geluisterd had: „Kerstmis, dat kan een kind toch eigenlijk nooit helemaal begrijpen.”

Dadelijk vatte Tannetje vuur. „Welwaar, Grootvader,” verdedigde zij zich. Zij zou Kerstmis niet begrijpen! Zij, die na Nieuwjaar al naar de catechisatie ging! „Kerstmis is de genadegave van God aan de wereld,” zei zij, en daarbij knikte zij met het hoofd. Het was net of zij een van dominees moeilijke vragen beantwoordde.

„Juist”, zei Grootvader, „Kerstmis is de genade, die wij onverdiend ontvangen. Maar dat „onverdiend”, daar zit het hem in. Dat te begrijpen heeft het leven een kind nog niet geleerd.”

„Kom, Vader,” zei Moeder, „God zal het Tannetje wel leren wanneer Hij daarvoor de tijd gekomen acht, en die is misschien niet eens zo ver meer. Maar nu is het voor de kinderen hoog tijd om te gaan slapen, Arjaan heeft zijn rust hard nodig.”

„Het is maar eenmaal in het jaar Kerstmis,” zei Arjaan, maar hij ging toch meteen zoet liggen, om zich door Moeder te laten instoppen.

*

Met z’n drieën kwamen zij uit school: Tannetje, Jannekee en Sanne. Hun klompjes klepten over de keiën en de wind probeerde van onder de tipmutsen de krullen te voorschijn te blazen, maar dat lukte hem niet. De snoeren bloedkralen fonkelden in de zon en in de gouden ijzers glansden lichtjes.

„Daar heb je Maatje,” zei Jannekee. „Die is veel te groots om nog met ons te praten, nu zij een dienstje heeft. Zij zegt me nauwelijks meer goedendag.”

„Dat zal ik niet doen, hoor,” zei gulle Sanne. „Als ik volgende maand bij buurvrouw Maliepaard ben, zal ik altijd naar jullie gluren als je langs komt.”

„Ga je volgende maand al naar buurvrouw Maliepaard?” vroeg Tannetje geschrokken.

„Wist je het nog niet?” vroeg Sanne. „Voor halve dagen en drie gulden in de week. Jij zoekt toch zeker ook een dienstje als je veertien bent?”

„Ja zeker,” zei Tannetje vlug, maar zij dacht: „’t hoeft toch lekker niet dadelijk van Moeder.” Moeder vond het helemaal niet netjes: de ene dag veertien en de volgende al van school. „Nee hoor,” had zij gezegd, „tot de grote vakantie ga jij gewoon naar Meester Kristelij, en dan zullen we wel verder zien.”

„Wanneer word jij eigenlijk veertien?” vroeg Janneke.

Weer schrok Tannetje. ’t Ging hun niks niemendal an, maar zij wilde er toch niet om jokken.

„Volgende maand,” zei zij zacht.

„En heb je dan nu nog geen dienstje?” riep Sanne, „Meid, dan mag je je wel haasten. Slechte zijn er altijd genoeg, maar de goeie, die zijn zó weg. Buurvrouw Geluk bij ons in de straat zoekt een meisje. Is dat niets voor jou?”

„’k Zal het Moeder zeggen,” zei Tannetje. Toen liet zij Sanne’s arm los, zij moest het trapje op naar de dijk, de andere twee moesten nog rechtdoor.

„Daaaaaaaag!” zij was blij dat aan het gesprek een eind kwam.

„Daaaaaaaag!” riepen zij haar achterna.

Toen zij bij het huisje gekomen was, ging zij niet dadelijk naar binnen, zij bleef nog wat leunen tegen de onderdeur. Het was zulk lekker weer en zij was vroeg vandaag. Moeder verwachtte haar stellig nog niet. De bovendeur stond open en zij hoorde binnen de stemmen van Moeder en Grootvader. Onwillekeurig luisterde zij.

„Het lelijke is,” klonk Moeders stem: „als je één week één cent tekort komt, dat het er dan de volgende twee zijn, en de daaropvolgende drie.”

„Maar je hebt toch geen schuld, Jannetje?” vroeg Grootvader.

„Alleen bij de bakker,” Moeders stem klonk opeens veel zachter, net alsof zij zich schaamde, „de medicijnen van Arjaan waren ook zo duur.”

„Dus je kunt er niet meer komen,” zei Grootvader, maar het antwoord hoorde Tannetje niet.

Zij kon het bonzen van haar hart horen. Het was lelijk om te staan luisteren. Het liefst was zij nu naar binnen gegaan of hard weggelopen, maar het was of haar benen verlamd waren.

Hoor, het gesprek was nog niet uit.

„Als je niet rond komt,” het was weer Grootvader die sprak, „zal je volgende maand toch Tannetje in een dienstje moeten doen. Drie gulden per week en de kost, het zou een grote verlichting zijn.”

Maar Moeder antwoordde heftig: „Laten we daar niet over spreken, Vader. Het kind leert zo goed, en ik weet hoe zij er tegen op zou zien. Hubregt zou ook gewild hebben dat zij het afmaakte op school.”

En toen hoorde Tannetje Moeder naar de bijkeuken gaan, zeker om de aard-appels af te gieten.

Daar kwam in de verte Arjaan aan op de dijk, vlug lichtte zij de klink op en haar stem klonk heel gewoon toen zij riep: „Dag Moeder! Dag Grootvader!”

„Kind, ben je daar nu al?” schrok Moeder. „Zet maar eens gauw de borden op tafel. Ik ben laat vanmorgen. 't Was ook z'n grote was.”

Onder het middageten zei Tannetje niet veel. Moeder had haar al een paar keer onderzoekend aangekeken. Die dacht dadelijk aan ziekte wanneer je anders was dan gewoon.

Nee, ziek was Tannetje niet, maar zij zat wel boordevol gedachten, zo vol dat zij schrok toen zij Moeder hoorde zeggen: „Tannetje, loop jij straks nog even naar de bakker? Nu is hij vanmorgen alweer niet aangekomen. Zij lopen tegenwoordig niet hard meer voor een klant. Als je niet in het dorp woont . . .”

„'t Zit hem natuurlijk in die knecht,” suste Grootvader. „Verleden week heeft hij je toch immers ook al een dag zonder brood laten zitten?”

Maar Tannetje dacht aan wat Moeder zo straks gezegd had: „alleen bij de bakker” en voor het eerst van haar leven zag zij er tegen op naar de winkel van Jan v. d. Hoek te gaan. Zij hadden immers schuld bij hem? Daarom had de knecht natuurlijk geen brood gebracht.

„Haal maar een vierponder”, zei Moeder, terwijl zij haar het mandje gaf, „en zeg dat ik Zaterdag wel betalen zal.”

Tannetje voelde dat zij een kleur kreeg. Moeder zei dat zo gewoon, maar zij wist dat Moeder niet betalen kon! Niet alles tenminste. Als Jan v. d. Hoek straks nu maar niet zei: „nee meisje, eerst de centen en dan pas brood,” zoals zij hem ook eens Ko van Zure Pi had horen wegsturen. Maar Ko van Zure Pi woonde in een woonwagen, en zij kochten al bij bakker v. d. Hoek zolang zij in het dorp woonden, dat wil zeggen: altijd, want Grootvader en Grootmoeder waren ook al klant bij v. d. Hoek geweest.

Tannetje liep heel langzaam over de dijk. De wind duwde haar in de rug, zij had best kunnen draven, helemaal tot de trap bij het huisje van Nele, maar draaf maar eens als je zorgen hebt, als je piekert over schuld bij de bakker en over geld verdienen: drie hele guldens in de week met de kost.

„Ik moet het doen”, zei Tannetje opeens hardop.

Tegen wie zei zij dat? Tegen de wind? Die blies haar woorden gauw weg, de zee in! „Nee”, zei een ander stemmetje, dat de wind niet weg kon blazen omdat het binnenin haar zat: „nee, het hoeft niet! Moeder zou het niet eens willen. Is Moeder zelfs niet boos geworden toen Grootvader erover begon? „Hubregt zou ook gewild hebben dat zij het afmaakte op school”, heeft zij gezegd. En Hubregt, dat was toch immers Vader?”

Tannetje tripte het trapje af. Nu liep zij onder langs de dijk, waar de wind lang zo'n kracht niet had.

„Dag Tannetje,” groette Nele, die met een geit aan een touw haar tegemoet kwam.

„Dag Nele,” zei Tannetje zacht, en zij dacht dat Sien van Nele ook in een dienstje was, bij de dokter. Allemaal hadden ze dienstjes en verdienden geld om thuis te helpen, alleen zij niet. Zij wilde als een Jongejuffrouw op school blijven en Moeder laten zwoegen en tobben.

Een beetje trillend stond ze voor de toonbank van Jan v. d. Hoek, en dat kwam niet omdat zij zo hard gelopen had.

„Een vierponder”, fluisterde zij, maar dat zinnetje over „Zaterdag betalen” wilde haar niet over de lippen.

De vriendelijke bakker scheen echter niets van haar verlegenheid te merken. „Zo,” zei hij, „moet je er weer zelf om komen? Heeft Stoffel jullie weer vergeten? Zeg maar tegen Moeder dat het vandaag de laatste keer geweest is, de luie knecht heeft morgen gedaan gekregen.”

Onder het spreken scheurde hij, rits, een stuk papier van een rolding, pakte het brood er in, en legde het in Tannetje's mandje.

„Jij wordt ook al groot,” zei hij en hij keek Tannetje zo onderzoekend aan, dat haar wangen nog roder werden dan haar bloedkralen. „Dat gaat zo ongemerkt, hè? Wanneer word je veertien?”

„Tien April, bakker,” fluisterde Tannetje.

„Zo, tien April,” zei v. d. Hoek langzaam en hij greep een glazen fles, die achter hem op een plank stond, haalde er twee krakelingen uit en legde ze naast het brood. „Zo, en, heb je al een dienstje?”

„Nee, bakker”, fluisterde Tannetje. Ging de bakker er zich nu ook al mee bemoeien? Het was net of hij wist wat zij onderweg allemaal gedacht had.

„Zo,” zei v. d. Hoek weer en hij bleef Tannetje aan staan staren, zodat zij er helemaal verlegen onder werd en het zweet over haar rug voelde lopen. „Zou hij nu op het geld staan wachten?” dacht zij.

„Zaterdag”, begon zij, met droge lippen, maar de bakker scheen het niet eens te horen.

„Als je dan nog niks hebt, kan je wel bij ons komen,” zei hij. „De vrouwe heeft het al vaker gezegd: „als Anna bij ons weggaat, dan zou ik die Tannetje van Walhout wel willen hebben. Die komt uit een goed nest.” En nou gaat Anna trouwen. 1 April gaat zij weg.” De bakker wachtte even, maar toen Tannetje niets zei, maar strak naar de punten van haar klompen bleef staren, liet hij er nog op volgen: „Het is van acht tot twee en vijf gulden in de week.”

„Ik zal het tegen Moeder zeggen, dan hoort bakker er nog wel van,” en toen nam zij haar mandje op, knikte tegen v. d. Hoek en maakte dat zij de winkel uit kwam.

Nu blies de wind haar op de terugweg in het gezicht, maar dat was wel lekker als je het zo verschrikkelijk warm had.

Tannetje wist het nu wel heel zeker: dat het allemaal zo geschreven stond dat zij elf April bij bakker v. d. Hoek in dienst zou komen. Daar kon je niets tegen doen: de mens wikt en God beschikt. Wat zou je anders doen dan gehoorzamen? Het stemmetje, dat op de heenweg allemans praats had gehad, zweeg nu. Het was immers beslist. Zij dacht nu alleen nog maar aan vrouw v. d. Hoek waar zij een beetje bang voor was. Het was altijd zo heel erg netjes in de winkel. Maar Moeder had eens gezegd: „die Janna v. d. Hoek, dat is een goed mens” en Moeder kende de mensen, die wist wat je aan ze had.

„Wat loopt die Tannetje vandaag toch te suffen,” dacht de wind, en opnieuw deed hij een aanval op de tipmuts, maar je hoeft niet te denken dat Tannetje er iets van merkte. Zij zag de golven niet eens, die nog wel witte koppen hadden, en zij hoorde de meeuwen niet krijsen.

Die avond, Grootvader en Arjaan waren al naar bed, begon zij er tegen Moeder

... pakte het brood in en legde het in Fannetje's mandje

over: zij werd nu veertien met tien April, en dan wilde zij toch maar liever van school af, net als Maatje, en Sanne, en Sien van Nele. Zij wilde ook in een dienstje. Moeder kon haar oren niet geloven. Bijna had zij het kopje, dat zij bezig was af te drogen, laten vallen. Waar kwam die verandering opeens vandaan?

„Maar kind,” begon zij, „en ik dacht nog wel dat je zo graag op school wilde blijven.”

„Ja, dat was ook wel zo geweest,” Tannetje voelde haar wangen gloeien en zij viel haast over haar eigen woorden, „maar zij was van gedachten veranderd. Een dienstje leek haar nu juist leuk.”

„We zullen er nog wel eens over praten,” zei Moeder, die nog maar steeds niet aan de gedachte scheen te kunnen wennen. „Tannetje moest er nog maar eens goed over denken. En dan, er moest natuurlijk eerst een geschikt dienstje zijn, bij nette mensen, die ook hart hadden voor een kind.”

„Dat dienstje was er al,” zei Tannetje, „vanmiddag was bakker v. d. Hoek er zelf tegen haar over begonnen. De bakkersvrouw had van haar gezegd dat zij uit een goed nest kwam. Vijf gulden kon zij verdienen, van 's morgens acht tot twee. Dan bleef er 's middags nog genoeg tijd over om boodschappen voor Moeder te doen en haar te helpen.

„Vijf gulden,” zei Moeder zacht, en Tannetje voelde dat Moeder nu aan het brood dacht, dat nog niet betaald was, „vijf gulden en de kost . . .” en toen wist Tannetje op hetzelfde ogenblik dat het allemaal beslist was, dat Moeder zich gewonnen had gegeven. En dat was toch nog even een teleurstelling.

„Ik zal er toch nog eens met Grootvader over spreken,” zei Moeder. Maar ook dit, wist Tannetje, zou geen verandering brengen. Had Grootvader al niet gezegd dat het een grote verlichting wezen zou?

Zij voelde zich groot en bijna volwassen toen zij zich even later uitkleedde op het donkere zoldertje.

Een voor een vleide zij de zware rokken over een stoel en de bloedkralen sloot zij in het kistje, dat op het kastje stond. Nu was zij nog een schoolkind, maar over drie weken, de elfde April, was zij Tannetje Walhout die bij de bakker vijf gulden per week verdiende en nog een warme maaltijd!

Zij lag die avond langer wakker dan gewoonlijk. Blij voelde zij zich niet, maar wel tevreden, en toen zij haar handen vouwde, dankte zij God omdat Hij haar gezonden had naar Vrouw v. d. Hoek, die een goed mens was.

„Stel je voor dat het eens bij Vrouw Jeremiásse geweest was,” dacht zij, „die altijd roddelde en je uitvroeg over thuis.”

Toen de morgen van de elfde April aangebroken was, zag Moeder nog meer tegen de verandering op dan Tannetje zelf.

„Ik wou dat wij het maar nooit begonnen waren,” zuchtte zij, terwijl zij Tannetje's wit geschuurde klompen en schone blauwe boezel monsterde. „Vrouw v. d. Hoek is Anna gewend, wat kan zij eigenlijk van jou verwachten?”

„Ik kan de kamer toch een beurt geven,” zei Tannetje beledigd, „en de ramen wassen en de stoep schuren en de vaat doen?”

„Als je het er maar goed afbrengt en me niet te schande maakt. Denk er aan: bij alles je verstand gebruiken, en als het niet gaat, zeg dat uit mijn naam tegen vrouw v.d. Hoek, dan kom je na een week maar weer thuis.”

„Ja, Moeder,” zei Tannetje, maar zij dacht: „stel je voor, weggestuurd worden en weer bij Moeder thuis komen, dat nooit van zijn leven!

„Nou, dag allemaal!” riep zij moedig, en zij knikte tegen Moeder, en Grootvader en Arjaan.

Het was raar al om kwart voor acht de deur uit te gaan in plaats van om kwart voor negen. Het was net of de dingen er heel anders uitzagen.

„Ik zal blij zijn als het twee uur is,” zei Moeder toen Tannetje verdwenen was, maar Grootvader lachte haar hartelijk uit.

„Je doet of het een Bathse reize¹ is,” zei hij, „het kind blijft toch hier op het dorp. Wees toch wijzer Jannetje.”

¹ Zeeuwse uitdrukking voor „verre reis”. Bath is Rilland Bath.

Intussen liep Tannetje in haar eentje over de dijk. Zij voelde zich lang zo overmoedig niet meer als in het kleine kamertje. Zou het komen omdat zij maar één boterham gegeten had in plaats van drie, dat zij zo'n akelig gevoel in haar buik had? Net of je honger had en toch niet eten kon.

„Als ik bang ben, ga ik zingen, dan gaat het altijd over” had Arjaan eens tegen haar gezegd. Daarom zong hij zeker zo hard als hij 's avonds alleen naar het zoldertje moest om zich uit de kleden.

Zij zou ook maar eens proberen of het hielp. Uit volle borst begon zij de gezangen te zingen, die zij op Zondagsschool had geleerd: „Kom nu met zang van zoete tonen” en dat hele moeilijke: „De dorre vlakke der woestijnen”- was het toeval dat er telkens een regel kwam waarin het woord „verblijden” stond? „Het helpt,” dacht Tannetje, „het helpt heus!” Zij voelde zich steeds rustiger en vrolijker worden!

De achtste slag van de torenklok was nog niet weggestorven toen zij de kamer van Vrouw v. d. Hoek binnenstapte en toen kon zij dadelijk haar kunsten vertonen, want diezelfde kamer moest een flinke beurt hebben. Tannetje veegde de vloer terwijl haar tong van ijver uit haar mond hing, zij wreef de stoelen keurig op en stofte voorzichtig de vaasjes en de vele portretlijstjes af.

Toen zij klaar was, riep zij de vrouwe, die boven met het kleintje bezig was. Die kwam vlug naar beneden om te zien of het in orde was.

„Heb je de plinten ook gedaan?” vroeg zij.

Maar toen bleek het dat Tannetje helemaal niet wist wat plinten waren.

„De binten?” vroeg zij verbaasd, want hoe kon zij daar nu toch bij. Maar toen de Vrouw zei dat het die smalle houten randjes beneden langs de muur waren, haalde zij opgelucht adem. Daar lette Moeder immers ook altijd op, dat die niet overgeslagen werden.

Toen moest zij het koper in de winkel poetsen en dat was een gezellig werkje, want nu kon zij de kinderen naar school zien gaan. Geen een was er, die niet naar binnen keek, en zij knikten tegen haar en lachten, en Jannekee riep iets, maar wat dat verstond zij niet. Zij was juist aan de gewichten van de hangklok bezig, en zij had geen tijd om te luisteren. Vrouw v. d. Hoek moest straks niet kunnen zeggen: „Nou, dat deed Anna toch mooier.”

Alles zou uitstekend gegaan zijn, en Tannetje zou zeker zo trots als een pauw 's middags thuisgekomen zijn, als het ongeluk met de spons niet gebeurd was.

„Kan je ramen zemen?” had Vrouw v. d. Hoek gevraagd.

„Moet ik elke Zaterdag voor Moeder doen,” had zij geantwoord, „alle ramen van het hele huis.

Vrouw v. d. Hoek had gelachen, waarom begreep Tannetje niet, en zij had haar een spons en een zeem gegeven en gezegd dat zij boven de ramen moest zemen van de slaapkamer en het logeerkamertje. Zij had Jobje, het jongetje van vier dat de hele ochtend Tannetje als een hondje achterna had gelopen, de straat opgestuurd en Tannetje was naar boven gegaan.

„Nu kon je toch wel zien dat de bakker en zijn vrouw rijke mensen waren,” had zij gedacht. Want zij sliepen in een prachtig bed van eikenhout, en de spreij was gevoerd met roze satinet en de spiegel van de wastafel had een geslepen rand. En niet alleen dat de slaapkamer zo rijk was-vergelijk daar de ijzeren ledikanten

en de bedstee thuis eens mee- maar zo'n spons en zo'n zeem had Tannetje ook nog nooit in haar handen gehad.

Moeders zeem was hard en meer gat dan zeem, maar deze was goudgeel en zo zacht als fluweel. En de spons was zo groot dat zij hem nauwelijks kon omspannen.

Toen zij klaar was met de slaapkamer, ging zij naar het logeerkamertje, eerst lapte zij de ramen van binnen, en daarna moest zij op het balconnetje gaan staan voor de buitenkant.

Elf slagen liet de torenklok horen. Nu begon voor de kinderen op school het speelkwartier.

Zou je van hier uit de school kunnen zien?

Zij hadden juist een uur rekenen achter de rug, en om elf uur zette meester de deuren naar de speelplaats open.

Tannetje zocht met haar ogen de school, en daar zag zij dat zij net een stukje speelplaats zien kon.

Kijk! Daar stond meester Kristelijn en hij sprak met een jongen . . . was dat Jan Dorreman niet?

Tannetje was heel de ramen vergeten, zij boog zich nog wat verder over het stenen muurtje en daarbij glipte de spons uit haar hand!

Zij gaf een gillette van schrik.

Hij was op het platje van de burens gerold, daar lag hij, breed en vet op het grint, en geen mens die er bij kon. Zelfs de burens niet, of zij moesten een lange ladder hebben.

De tranen sprongen haar in de ogen. Tot nu toe was alles zo goed gegaan, die nare spons bedierf alles.

Wat zou Vrouw v. d. Hoek wel zeggen als zij hoorde dat haar eigendom onbereikbaar bij de burens lag en de ramen dus ongezeemd moesten blijven?

Zij moest het haar maar dadelijk gaan vertellen.

Met hangend hoofd liep zij de trap af en toen zij voor vrouw v. d. Hoek stond, die aardappels zat te schillen, kwamen de waterlanders.

„Wat is er gebeurd?” vroeg die geschrokken.

„De spons,” snikte Tannetje.

„Heb je die ingeslikt?” vroeg vrouw v. d. Hoek.

Nee, nog veel erger, hij was gevallen.

„Ligt hij op het plaatsje? Ga hem dan halen, malle meid!”

Nee, hij lag niet op het plaatsje, maar op het plat van de burens, geen mens kon er bij.

Ja, dat was me wat!

„Hoe kwam het?” vroeg de vrouwe, „schoot hij uit je hand?”

En toen moest Tannetje ook nog bekennen dat zij naar meester Kristelijn gekeken had op de speelplaats, en dat toen de spons opeens gevallen was.

„Ja,” zei vrouw v. d. Hoek, „het ergste is dat die arme man van me over de regenput op het plat van buurvrouw de Feyter moet klimmen en als hij daarbij het ongeluk heeft in de regenput te vallen, is het jouw schuld, Tannetje.”

Meer zei de vrouwe niet en als Tannetje het gewaagd had haar aan te kijken, zou zij gezien hebben dat haar ogen lachten, maar Tannetje was veel te bedroefd

om op te kijken. Met een punt van het schone blauwe schort stond zij naarstig in haar ogen te wrijven, en in haar verbeelding zag zij de bakker al uitglijden en in de diepe put plonsen!

„Ga nu maar gauw je emmertje en zeem halen,” zei de vrouwe, „en schil die aardappels voor me, dan ga ik eens kijken wat Jobje uitvoert. Die ramen kunnen wel tot de volgende week wachten.”

En zo kwam het dat Tannetje om half drie toch niet zo voldaan thuiskwam als zij wel gewild had.

Natuurlijk moesten Moeder en Grootvader weten wat haar al zo overkomen

was, en toen Moeder van het ongeluk met de spons hoorde, schudde zij haar hoofd.

„Zie je nu wel, dat je eigenlijk nog veel te klein bent om uit dienen te gaan,” zei zij, „naar de meester kijken als je met je werk bezig bent! Wat een last bezorg je die arme bakker toch! Pas maar op dat er morgen niets gebeurt, dat nog veel erger is!”

Tannetje zuchtte, het erge was dat zij Moeder gelijk moest geven, en zij nam zich voor morgen dubbel haar best te doen, dan kon vrouw v. d. Hoek zien dat zij toch heus zo dom niet was.

De volgende dag voelde zij zich lang zo vreemd niet meer. Het koper in de winkel, dat zo mooi blonk, had zij zelf gepoetst, zij zag met één oogopslag dat de spons op zijn oude plaatsje in de bijkeuken hing of hij er nooit vandoor gegaan was,

Jobbe zei: „Ha! Tannetje” toen hij haar zag, en zij mocht het kleine kindje vasthouden als de vrouwe weggeroepen werd door het winkelbelletje.

Maar het gelukkigst was zij toen vrouw v. d. Hoek zei dat zij het plaatsje net even helder geschuurd had als Anna.

„Weet je wat,” zei zij, „zou je vanmiddag niet een paar uurtjes langer kunnen blijven? Mijn nicht Triene verjaart en ik wilde er graag heen. Jan kan natuurlijk op de winkel passen, maar het kleintje vertrouw ik hem niet toe, en eigenlijk Jobbe ook niet. Zo’n man zijn handen staan voor alles verkeerd. Hij kan het straks wel even bij je Moeder zeggen, als hij het brood brengt.”

Tannetje knikte dat het goed was. De vrouwe kon gerust tot vijf uur wegblijven, als zij wilde. Zij had dan mooi tijd om de luiers te spoelen en als er nog naaiwerk was? Moeder had haar al vroeg verstellen geleerd.

Alles ging even vlot die morgen en voor Tannetje het wist, zong zij het hoogste lied, van: „In ’t groene dal, in ’t stille dal” en de bakkersvrouw, die dezelfde versjes bleek te kennen, zong lustig mee.

Zij aten erwtensoeep met spek, en het smaakte Tannetje al veel beter dan de vorige dag, toen de narigheid met de spons zeker haar eetlust had bedorven.

Toen zij klaar waren met eten bracht zij de vuile borden en pannen naar het bijkeukentje en goot het warme water voor de afwas in de emmer.

Daar kwam vrouw v. d. Hoek nog gauw met de mooie roze bloemetjesteepot aanlopen.

„Zou ik je die ook durven geven om schoon te maken?” vroeg zij. „Ik ben er erg zuinig op, zie je.”

„Het is te proberen,” zei Tannetje overmoedig. „Zet daar maar neer.”

De messen, de borden, de theepot, de vorken, alles verdween in de emmer. Vuil ging het erin, en blinkend kwam het eruit. Nu alleen de theepot nog. Bom . . . even raakte de tuit wat hard, al te hard, de emaille zijkant van de emmer. Tik, zei de tuit, en Tannetje voelde hem glijden tussen haar vingers. Nu lag hij op de bodem.

Een koude schrik schoot door haar heen. Even was het of zij zich, duizelig, vast moest grijpen aan de stoel naast haar. Het was niet waar! Het kon niet waar zijn, de theepot waar de Juffrouw zo groots mee was, was niet gebroken!

En toch was het maar al te waar.

Een vuurrode kleur had zij. Nooit zou zij dit vreselijke durven bekennen en opeens schoten haar Moeders woorden te binnen: „pas maar op dat er morgen niets gebeurt dat nog veel erger is.”

Daar stak de vrouwe haar hoofd om het hoekje.

„Gaat het?” vroeg zij.

„Ja,” zei Tannetje toonloos en bukte zich nog wat dieper over de emmer, zodat de warme wasem in haar neusgaten kriebelde.

„Zij moest eens weten wat er op de bodem lag,” dacht zij.

Zij kon niet langer treuzelen, zij was klaar. Er zat niet anders op, nu moest zij naar binnen.

Vrouw v. d. Hoek zat in de stoel van de bakker en liet haar kindje drinken.

Zwijgend legde Tannetje de tuit op tafel. Zij bleef staan wachten met gebogen hoofd, zij kon geen woord uitbrengen.

Het bleef stil, eindeloos leek het haar.

Waarom zei de juffrouw nu toch niets?

Eindelijk klonk het verdrietig: „Wat jammer! Hoe kwam het, kind?”

„Dat weet ik niet,” fluisterde Tannetje.

„Was de tuit misschien al gebarsten? Hield je hem zo maar in je hand?”

Even was er de verzoeking deze gemakkelijke weg te kiezen, maar Moeder had haar geleerd altijd de waarheid te spreken. Zij slikte het „ja” dat haar al op de lippen lag, in en zei eerlijk: „nee, gebarsten was hij niet.”

Het was net of de Juffrouw het prettig vond dat zij dat zei.

„Hoor eens,” zei zij en haar stem klonk helemaal niet boos, „het spijt me meer dan ik je zeggen kan, het was zo’n mooie theepot en ik heb hem nog van mijn Moeder gekregen, maar een ongeluk kan iedereen overkomen. Als de bakker straks misschien naar de theepot vraagt, moet je maar niets zeggen. Ik zal het wel in orde maken. Hier, leg jij het kind maar in de wagen en zet hem op het plaatsje in de zon. Ik moet even een boodschap doen.”

Toen stond de vrouwe op, nam haar beurs uit de tafella en ging de deur uit.

Tannetje bleef met het kindje in haar armen bij de tafel staan. Een ongekend gevoel vervulde haar. Zij had niet eens een standje gekregen, dat zij toch zeker had verdiend! De Juffrouw wilde het zelfs nog goed maken voor haar bij de bakker die,

dat had zij al wel gemerkt, lang niet altijd gemakkelijk was!

Voorzichtig legde zij het kindje in de kinderwagen, trok het lakentje recht en reed het naar het plaatsje. Het mooiste plekje zocht zij uit, onder de jasmijn, waar de zon niet in de ogen van het kindje kon schijnen, want dat mocht niet. Alles wilde zij voor de Juffrouw doen om het weer een beetje goed te maken. Zij ging naar het kabinet, haalde de kapotte kousen van Jobbe en de sokken van de bakker uit de bovenste la, waar zij ze de vrouwe had zien opbergen, vond stopwol en een stopnaald en ging aan de tafel ijverig zitten stoppen.

Daar klonk het winkelbelletje, en even later kwam vrouw v. d. Hoek weer binnen. Zij had een gewone emaille theepot in de hand, net zo een als Moeder ook gebruikte. Zij zette hem op de plank waar eens de mooie roze bloemetjes geprikt hadden, en zei: „daar doe je goed aan, de sokken van de baas te stoppen. Met die

drukke winkel kom ik er overdag niet meer aan toe, en 's avonds ben ik zo moe dat ik met sok en al in slaap val."

Toen ging zij de ketel op het gascomfoor zetten, spoelde de nieuwe theepot om en zette thee.

„We zullen ze vandaag maar een half uurtje eerder gebruiken," zei zij.

Tannetje was nog steeds niet in staat een woord uit te brengen. Zij moest maar aan Moeders woorden denken: „die Janna v. d. Hoek, dat is een goed mens."

Om half drie was de thee klaar en werd de bakker geroepen. Zou hij het merken van de theepot?

Tannetje's hartje klopte onrustig.

Kalm schonk de vrouw de koppen vol, toen zij de grijze theepot op het lichtje zette, vroeg hij verbaasd: „Waar is je mooie theepot, Moeder?"

Nu zal je het hebben, dacht Tannetje, zij kreeg een vuurrode kleur en boog zich diep over het gat in de sok. Het liefst was zij onder de tafel gekropen.

Maar rustig zei de Juffrouw: „die roze bloemen gingen mij op de duur vervelen, nu heb ik weer eens een grijze genomen, en ze zeggen dat de thee er nog veel beter in trekt."

De bakker zei niets meer. Of hij het geloofde? Maar Tannetje haalde verruimd adem. Even ontmoetten haar ogen die van de Juffrouw, en was het zo of verbeeldde zij het zich, dat die haar toelachten?

Toen zij die middag thuis kwam, en Moeder het ongeluk met de tuit opbiechtte, schudde die sprakeloos het hoofd.

„Zo'n dure theepot!" zei zij. „De Juffrouw zal nu zeker Zaterdag zeggen dat je niet meer hoeft terug te komen, en van je loon zal niet veel overblijven, want natuurlijk moet je de scha betalen. En ik, die gedacht had dat ik er de broodcenten mee zou kunnen afbetalen!" en Moeder keek zo verdrietig dat Tannetje op slag begon te huilen. Zij was er juist een beetje overheen geweest toen zij thuiskwam, maar nu voelde zij de schande weer zwaar drukken op haar smalle schoudertjes. Zij was maar blij dat Grootvader die dag bij Tante Maatje te gast was.

Zwijgend at zij haar brood op, en daarna ging zij ijverig aan de sok voor Arjaan zitten breien.

Zij vond het niets naar toen Moeder eindelijk zei dat het nu tijd was om naar bed te gaan.

Gelukkig gebeurde er de dagen die volgden geen ongelukken meer en Zaterdagmorgen ging Tannetje met een hoopvol hart naar het dorp.

Misschien dat het toch nog meeviel. Al kreeg zij dan niet alles, een paar gulden zou zij toch zeker wel thuis brengen.

„Wat zal ik nu voor de Juffrouw doen?" vroeg zij, toen zij om elf uur klaar was in het keukentje. Prompt kwam het antwoord: „de grote winkelruit wassen."

Tannetje kreeg er een kleur van: de grote winkelruit, dat was toch zeker het werk van een grote meid, zoals Anna! Met de Zaterdag was er geen school, misschien kwam Jannekee wel juist voorbij als zij er mee bezig was. De grote winkelruit, dat was nog heel iets anders dan koper poetsen of de straat schuren.

„Hier heb je een emaille schaalpje" zei vrouw v. d. Hoek, „daar deed Anna het altijd mee. . . . Je moet het water flink hard tegen de ruit smijten, dan schoonboenen met de ragebol, en weer afspoelen met water uit het schaalpje."

Tannetje stond er over na te denken. „Bij Moeder deed ik het altijd met de pollepel,” zei zij. Zo met een schaalte had zij nog nooit ramen gewassen, maar komaan, alles moest je toch immers leren!

Zij sjouwde de zware emmer naar buiten, schepte het schaalte vol, en klets, daar tjoepde het water al tegen de ruit. Een leuk werkje was het! Alleen was het mikken moeilijker dan met de pollepel. Vooruit, nog maar eens proberen. Tjoepwee mepte zij een schaal vol tegen het raam, maar met zo'n kracht dat ze tegelijk met het water het schaalte wegwierp.

Met een slag vloog het tegen de ruit, op het zelfde ogenblik klonk het gerinkel van brekend glas, en Tannetje zag het schaalte vlak voor de tulband neerkomen die in de etalage prijkte.

Sprakeloos stond zij er naar te kijken. Daar zag zij vrouw v. d. Hoek haastig de winkel in komen lopen, op de voet door Jobje gevolgd. De vrouwe bleef aan de andere kant ook al sprakeloos staan en toen Tannetje schichtig om zich heen keek zag zij overal in de straat vrouwen die ook bezig waren met ramen wassen, naar het gat in het raam staren.

Zo benauwd kreeg zij het, dat zij bijna er vandoor was gegaan, naar Moeder, om hier nooit, nooit meer terug te keren.

Maar daar kwam de Juffrouw al naar buiten. Zij bukte zich, nam de emmer op, en zei: „kom gauw mee naar binnen. Die vrouwen hebben er niets mee te maken,” onder het spreken duwde zij Tannetje zachtjes de stoep op, de winkel door en de woonkamer in. Hier schonk zij een glas water in, stopte het Tannetje in de hand, en zei: Kom, drink maar eens voor de zenuwen. Kind, wat heb je me doen schrikken.”

Tannetjes tanden klapperden tegen het glas. Zij dronk het water achter elkaar op, en toen zij het glas weer neerzette, zei zij zielig „Maar die ruit . . .”

„Ja, de ruit!” zuchtte de bakkersvrouw, en zij keek nu net even verdrietig als Moeder, wanneer er iets ergs gebeurd was.

„Tetteretètètè” klonk het op eens uit de winkel. Wat was dat nu weer?

„Jobje!” riep de bakkersvrouw, vloog naar de winkel, sleurde haar zoon uit de etalage die lustig door het gat in de ruit zat te toeteren, en gaf hem een draai om zijn oren.

Tannetje, die haar gevolgd was, hoorde die klap en dacht beschaamd: „Nu krijgt Jobje hem, en ik heb hem verdiend,” en zij begon op slag te snikken. „Vooruit,” zei de bakkersvrouw, „alletee naar binnen. Huil niet, Tannetje, dat kan ik op het ogenblik niet hebben. Het is heel erg, maar ik had wijzer, moeten zijn, ik had het je met de pollepel moeten laten doen zoals je gewend was, het is eigenlijk mijn schuld. Droog je tranen en ga achter schuren. Je moet vandaag maar niet meer aan de voorkant komen. Dat is voor jou niet plezierig en die vrouwen gun ik het niet.”

Met gebogen hoofd bleef Tannetje bij de tafel staan.

Vreemd, ondanks de schrik en de nieuwe schande, voelde zij zich dankbaar, zij huilde niet meer om de ruit, de warme tranen die nu langs haar wangen stroomden, hadden een heel andere oorzaak. Het waren tranen van dankbaarheid omdat vrouw van den Hoek goed was en dit gevoel verliet haar de hele dag niet meer.

... klonk het gerinkel van brekend glas

Toen bij het weggaan vijf papieren guldens op tafel klaar lagen, keek zij er schuw naar.

„Die heb ik niet verdiend,” zei zij, „eerst de mooie theepot en nu de ruit! Ik wil geen geld hebben.”

Maar de vrouwe zei: „daar praten we niet meer over. Je hebt je drie ongelukken gehad, drie keer is scheepsrecht. Nu ben je er ook voor goed doorheen.”

„Mag ik dan toch nog terug komen Maandag?” vroeg Tannetje.

„Natuurlijk,” zei de bakkersvrouw, „en zeg tegen je Moeder dat zij maar niet moet tobben over die ruit, want dat de bakker in de glasverzekering is. Voor jou is het 't ergste.”

Hè, Tannetje had het gevoel of met deze woorden een deel van de zware last waar zij onder gebukt ging, van haar afgenomen werd. Het was een grote opluchting, maar aan de goedheid van de vrouwe deed het niets af.

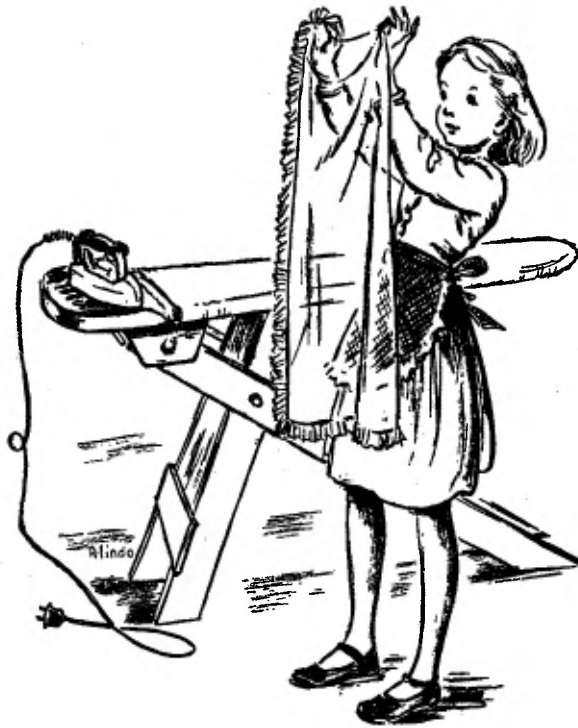
„Grootvader,” zei zij die avond, voor zij naar bed ging, nadat zij lang gesproken hadden over de vreselijke ongelukken en de goedheid van de Juffrouw, „Grootvader, nu weet ik wat onverdiende genade is. Dat heeft vrouw v. d. Hoek mij geleerd.”

„Dan zal je dit jaar voor het eerst met begrip Kerstmis kunnen vieren,” zei Grootvader met zijn plechtige stem: „Het feest van Gods genadegave, die wij onverdiend hebben ontvangen.”

DE KINDER- UITLEENBIBLIOTHEEK

Vrij bewerkt naar een Engels verhaal
van lang geleden door M. C. VAN OVEN-VAN DOORN

Geïllustreerd door Adri Alindo

ELZELINA GOEDHART was klaar met het strijken van de tulen gordijntjes; ze had het precies zo gedaan als haar moeder haar had opgedragen en ze keek met welgevallen naar de keurig geplooides strookjes. Ze dacht wel dat moeder er tevreden over zou zijn. Eigenlijk zou ze wel graag meteen maar aan het ophangen willen gaan, maar dat durfde ze toch niet goed, omdat moeder gezegd had dat ze dit liever zelf wilde doen. Het zou wel niet zo lang meer duren

voordat moeder thuis kwam. Ze kon dan wel eerst nog even naar de kruidenier gaan, met het boodschappenlijstje, dat moeder had klaargelegd. Eigenlijk dom dat ze dat niet eerst had gedaan; Zaterdagmiddag, dus het zou er wel erg vol zijn. Vies nattig weer. Elzelien trok haar regenmantel aan en nam de boodschappenmand van de haak. Even keek ze naar Piet Hein en Jan Jaap, die op de grond met hun blokken speelden; Anneliesje, die pas zes was, zat er naar te kijken. „Denk er aan dat jullie niet aan het strijkgoed komt,” zei Elzelien, en ze keek nog even voldaan naar de wit gesteven gordijntjes, die ze over een stoelleuning had gehangen. Toen ging ze welgemoed de deur uit.

En intussen had mevrouw Goedhart grote haast om thuis te komen. Van één uur af had ze in de leesbibliotheek gewerkt; het leek wel of er iedere week meer mensen kwamen die boeken wilden lenen! Het was háár beurt geweest om in het uitleenbureau te helpen en een groot deel van de Zaterdagmiddag had ze heen- en weer gedraafd om alle liefhebbers van boeken te voorzien; laddertje op — laddertje af. Vooral nu het tegen Kerstmis liep, was het een drukte van belang, en mevrouw Goedhart had zich zo uitgesloofd en heen en weer gehold om voor ieder een passend mooi boek voor de feestdagen uit te zoeken, dat ze er waarlijk naar verlangde om thuis haar gemakkelijke pantoffels aan te trekken inplaats van haar zwarte schoenen, die altijd nog wat knelden aan de teen.

Die leesbibliotheek was iets nieuws in Westdorp en mevrouw Goedhart had zich heel wat moeite gegeven voordat het zover voor elkaar was. Dadelijk toen mevrouw van de dominee, die hier nog niet zo lang woonde, met het plan voor de dag gekomen was, had mevrouw Goedhart ingezien wat een schitterende vooruitzichten dit opleverde. Een leesbibliotheek! En iedereen in het dorp kon er plezier van hebben! Iedere week konden de mensen een boek komen halen, en de volgende week brachten ze het terug en kregen een ander, en zo zouden al die boeken geregeld circuleren! Zo had mevrouw van de dominee het gezegd, en mevrouw Goedhart was een van de eerste geweest die verklaard had dat ze mee wou doen en dat ze er best wat moeite voor over had. En was zij het dan ook niet geweest die naar de directeur van de boterfabriek was toegegaan en zo goed haar woord had gedaan dat er een paar bankbiljetjes uit zijn portefeuille te voorschijn gekomen waren? En had ze niet aan alle winkeliers in het dorp uit den treure staan uitleggen hoe de welvaart in het dorp zou toenemen wanneer die leesbibliotheek er eenmaal was en de mensen thuis prettig met een boek zouden zitten inplaats van hun geld ergens te brengen waar het niet hóorde? Zo was 't maar nét; en er was er geen een geweest die ten slotte geen duitje bijgedragen had om dat mooie doel te verwezenlijken; geen één! Behalve dan de pantoffelmaker op de hoek van de Lapstraat; maar die stond dan ook in het hele dorp bekend als het toppunt van gierigheid.

En nu wàs de leesbibliotheek er; en natuurlijk had mevrouw Goedhart zich onmiddellijk aangemeld toen er gevraagd werd wie er in het uitleenlokaal wilde meewerken om op Zaterdagmiddag de boeken te laten circuleren. Nét iets voor haar, om dadelijk aan de mensen te zien welke boeken ze mooi zouden vinden; en nooit, nóóit had ze ook maar één klacht in ontvangst moeten nemen over prulboeken of „niks aan,” zoals dat bij de andere bibliotheek-dames nog wel

eens voorkwam. Het was heus merkwaardig, want mevrouw Goedhart had zelf maar enkele van de aanwezige boeken gelezen; en toch leek het wel alsof zij aan de buitenkant van ieder boek kon zien voor wie het juist van pas moest wezen!

Het was laat geworden vandaag, door al die liefhebbers voor een mooi boek met Kerstmis, maar eindelijk was er dan toch een eind aan gekomen en ieder was tevreden met zijn Kerstboek naar huis getogen. Weliswaar zou het nog acht dagen duren voordat het Kerstfeest dáár was, maar velen waren bang dat de mooiste boeken „eruit” zouden zijn als ze hun keuze tot de volgende week uitstelden en wilden zich dus van te voren al van een prima exemplaar voorzien.

Mevrouw Goedhart verheugde zich al bij voorbaat als ze aan de vrolijke gezichten van haar kinderen dacht, wanneer ze straks thuis zou komen en vier boeken uit haar tas zou pakken, allemaal keurig gekaft in stevig grijs papier, dat aan de hoeken vastgeplakt was en waarop in duidelijke zwarte letters de titel stond. Sedert kort waren er ook kinderboeken in de bibliotheek, en mevrouw Goedhart lachte in zichzelf toen ze zich de gezichten van haar beide jongens voorstelde. Ongetwijfeld zouden ze hun hart kunnen ophalen aan de spannende lectuur die zij voor hen had uitgezocht. Ook voor de twee meisjes was er het een en ander bij, al was Anneliesje eigenlijk nog te klein om zelf te lezen en al kon Elzelina, die al dertien was, zich gelukkig ook nog wel eens met een aardig handwerkje bezig houden.

Maar vooruit, nu eerst maar naar huis om de gordijntjes op te hangen, want dat moest in ieder geval voor de Zondag gebeuren. Dan het eten klaar maken en de kinderen hun Zaterdagse beurt geven. Niemand zou ooit kunnen zeggen dat er ook maar dát aan de huishouding van mevrouw Goedhart ontbrak, ook al kostte het wel eens moeite als je voor alles alleen stond. Haar man was gestorven toen Anneliesje twee jaar was en ze moest van een klein pensioen rond komen. Het zou er kwaad hebben uitgezien als zij er met het linnendepôt niet wat bij had kunnen verdienen. Ze was nu tenminste in staat haar kinderen een opvoeding te geven. Een of twee dagen in de week trok zij er met de nieuwste snufjes op uit. Dat betekent dat zij, gewapend met een handkoffer vol tafellakens en servetten met prachtige moderne weefpatronen en fraai geborduurde slopen haar vaste klanten bezocht, om hen te voorzien van alles wat op dit gebied nodig was.

Ai! Haar eksterogen! Had zij toch maar liever haar oude schoenen aangetrokken! Maar die waren door langdurig gebruik lang niet meer waterdicht en er viel een nare, natte sneeuw waar je door en door koud van werd. Voor zover het mevrouw Goedhart en haar familie betrof — zij wou dan maar dat het wat ging vriezen — Vooral nu de Kerstvacantie voor de deur stond; dan kon je de kinderen met de schaatsen naar de vijver sturen, in het bos van de burgemeester. Daar deden ze gezondheid op met lepels, en al kon het spannetje zich thuis ook wel vermaken, op den duur werden ze daar zo tegen het eind van de vacantie toch wat kniezerig van.

De leesbibliotheek was helemaal aan het andere eind van het dorp, maar eindelijk was mevrouw Goedhart dan toch voor haar eigen huisdeur aangeland en

met haar huissleutel draaide zij het slot open. Ze ging naar binnen, legde haar mantel af, overtuigde zich er van dat haar spruiten rustig aan het spelen waren, en sloot het stapeltje boeken op de bovenste plank van de gangkast, om ze daar te bewaren tot een gelegenheid dat er meer behoefte aan was. Zij bekeek de gestreken gordijntjes en toen zij vernomen had dat Elzelien om de boodschappen was, ging zij naar de keuken om het trapje te halen. Toen begon zij de gordijnringetjes aan het roedje te schuiven, en daar de haak van het trapje wel eens los schoot, droeg zij Anneliesje op om de haak vast te houden terwijl zij zelf op het trapje stond. Rustig schoof zij het roedje door de schroefoogjes en draaide ze vast; het was een lust om de hagelwitte tulle voor de ramen te schikken, want al droop de smeltende sneeuw aan de buitenkant langs de ruiten, van binnen waren ze dan tenminste gesponsd en gezeemd en kraakzindelijk. „Twee centen stijfsel, dan ben je weer knap,” mompelde mevrouw Goedhart voor zich heen, en ze herhaalde daarmee iets dat haar dikwijls door haar grootmoeder voorgezegt was.

De kleine Annelies hield intussen met bevende handjes de haak van het trapje vast en verkeerde voortdurend in doodsangst dat haar moeder zou uitglijden. Plotseling vloog de kamerdeur open en Elzelina stormde naar binnen.

„Zeg moeder, nou moet je toch eens horen, of weet je het al, van mevrouw Boord?”

„Lieve hemel, Elzelien, wat maak je een drukte,” zei mevrouw Goedhart; „je

lijkt wel een windhoos." Ze daalde van haar hoge standplaats naar beneden en duwde de handjes van Anneliesje weg, om het trapje samen te klappen. „Nee, ik weet niets bijzonders van mevrouw Boord," vervolgde zij toen; „heeft het jongste kind soms een veiligheidspeld ingeslikt?"

„O, nee, dat is het niet," zei Elzelien; „maar weet je, moeder, mevrouw Boord is daar straks van de trap gevallen, en ze heeft haar been gebroken. Ze was boven op zolder om de luiertas op te hangen, en toen kwam Koos thuis, en die stond onder aan de trap te roepen dat er een brief van zijn vader was en of hij de postzegel mocht hebben, en toen liep mevrouw Boord heel hard de trap af en ze gleed uit en viel naar beneden en brak haar been!"

„Is het wel écht gebroken?" vroeg mevrouw Goedhart, en er klonk iets van twijfel in haar stem; „is de dokter er geweest?"

„O ja zeker, moeder, het is allemaal heus waar en het is erg akelig met mevrouw Boord en ze had vreselijke pijn en de dokter zei dat mevrouw Boord dadelijk naar het ziekenhuis in de stad moest worden gebracht om dat gebroken been te laten zetten en toen is er een ziekenauto gekomen en daar hebben ze mevrouw Boord ingedragen en de dokter is zelf meegegaan naar de stad."

Elzelien was er helemaal buiten adem van.

„Een mooie historie," zei mevrouw Goedhart. „En wat gebeurde er toen?"

„Nou, toen is Oma Boord gekomen, je weet wel, moeder, die naast de kruidenier woont, en toen kwam tante Tonia, dat is een dochter van Oma Boord, en die tante Tonia is getrouwd met meneer Bik, en toen zei Oma Boord dat ze het kleinste kindje van een half jaar mee zou nemen en dat ze er goed voor zou zorgen zo lang haar schoondochter in het ziekenhuis bleef, al duurde het ook twee maanden, maar ze zei dat ze de andere kinderen niet nemen kon, want ze is daar niet zo erg ruim behuisd en ze zei ook nog dat ze als ze groter behuisd was, ze toch de kinderen niet zou nemen, omdat ze al oud was en omdat ze al die herrie aan haar hoofd niet verdragen kon."

„Zo zo, zei ze dat?"

„Ja moeder, dat zei ze, en in die tussentijd waren de andere tantes ook komen opdagen, allemaal zusters en schoonzusters van mevrouw Boord, die hier ook allemaal in het dorp wonen, ik geloof dat het er wel zeven zijn, en toen vroeg tante Tonia of Oma Boord dan niet zolang in het huis van haar schoondochter wou komen wonen om voor het huishouden en de kinderen te zorgen, maar toen kneep oma Boord haar lippen stijf op elkaar en ze zei dat ze dat niet van plan was en toen ging ze weg en ze nam het kleine kind mee."

„Nou, dan is er tenminste één van de negen onderdak," zei mevrouw Goedhart; „ik moet zeggen dat je goed op de hoogte bent."

„Ja, en voordat oma Boord wegging, zei ze nog dat al haar dochters en schoondochters altijd gezegd hadden dat zij niet met kleine kinderen kon omgaan en dat zij nu eens zou laten zien dat zij het wél kon. En nu zitten al die zeven tantes daar nog steeds in de kamer te praten, en ze zeggen dat meneer Boord, die stuurman bij de grote vaart is, je weet wel, moeder, juist een reis naar Madagascarij maakt en zeker nog lang niet terugkomt."

„En is het daarmee uit?"

„O nee, moeder, nog lang niet, het is er een ontzettend lawaai want de éne helft

van de kinderen zit te huilen en de andere helft zit te schreeuwen en tante Tonia heeft gevraagd of je dadelijk komen wilt, moeder."

„Dacht ik het niet? Ik begreep wel dat het daarop uit draaien zou," zei mevrouw Goedhart; „al ben ik dan geen zuster of schoonzuster, ze schijnen het toch moeilijk buiten me te kunnen stellen. Komaan, dan zullen we er maar dadelijk op af gaan. Elzelien, jij gaat met mij mee, want je hebt tenminste enig gezond verstand en je kunt mij misschien met het een of ander helpen; geef mij mijn oude schoenen eens even aan." Met een zucht begon mevrouw Goedhart haar gemakkelijke pantoffels te verwisselen met de oude schoenen. „Nee Anneliesje, jou kan ik niet gebruiken, jij gaat met Piet Hein en Jan Jaap naar de kruidenier, want ik zie dat Elzelien met een lege boodschappenmand thuisgekomen is; kijk, het briefje met de boodschappen ligt er nog in, dus je weet wat je te doen staat. En zeg dat ik zelf vanavond zal komen betalen. En als jullie thuis komt, pak dan de mand leeg en leg alle boodschappen in de keuken op tafel, en als er helemaal niets aan ontbreekt, dan krijgen jullie als ik straks thuiskom ieder een dropje. Annelies, houd nu dadelijk op met zeuren; wees blij dat het mijn been niet is dat gebroken is. Kom, Elzelien, ga mee."

Toen mevrouw Goedhart buitenkwam, merkte ze dat het weer zo mogelijk nog een beetje onaangenamer was dan daarstraks. Toch zag ze overal mensen over straat lopen en met elkaar praten. Het verhaal over het gebroken been van mevrouw Boord ging blijkbaar als een lopend vuurtje door het dorp. Het was intussen al een uur of vier en het begon al aardig donker te worden. Het had opgehouden met sneeuwen.

Mevrouw Timmer, de vrouw van de hoofdonderwijzer, ging juist haar tuinhekje binnen toen zij mevrouw Goedhart aan zag komen. Natuurlijk had ook zij de geschiedenis al in geuren en kleuren gehoord.

„Het gaat hier in het dorp altijd net als in de bioscoop," zei ze tegen mevrouw Goedhart; „eerst wordt het donker, en dan zie je op het doek wat voor film er zal komen; maar dan verschijnt mevrouw Goedhart, en dan wordt het pas echt!" Elzelien lachte, maar mevrouw Goedhart zei dat ze het helemaal niet vond om gekheid over te maken.

Ze waren nu bij het voortuintje van de familie Boord aangekomen; althans voor zover je hier over een tuin kunt spreken. Het was een plek grond die duidelijk de sporen droeg van vrij hardhandig ravottende kinderen. Maar op het ogenblik dat mevrouw Goedhart de overblijfselen van een hekje openmaakte, was het er eenzaam en verlaten. Door de open deur kwam veel misbaar naar buiten van brullende kinderen en snerpende stemmen.

„Het lijkt wel een storm in een glas water," zei mevrouw Goedhart. Ze gingen de open huisdeur binnen en liepen recht door naar de kamer. De tantes zaten er om de tafel geschaard en er gingen zuchten van verlichting op toen mevrouw Goedhart binnentrad. Elzelina volgde haar op de voet.

„Och, mevrouw Goedhart, help ons toch alsjeblieft uit de nood!" riep tante Hanna.

„U weet niet half wat voor een verschrikkelijke toestand het hier is!" betoogde tante Saar, en tante Tonia nodigde mevrouw Goedhart dringend uit om maatregelen te nemen.

„Moet ik maatregelen nemen?” vroeg mevrouw Goedhart in stomme verbazing; „het is wél mooi, dat moet gezegd worden. Het zijn toch zeker mijn nichten en neven niet, zou ik zo denken. Maar in ieder geval zal er helemaal niets gebeuren voordat de kinderen stil zijn,” en mevrouw Goedhart drukte allebei haar handen tegen haar oren. „Hoe is het mogelijk dat u toelaat dat het hier zo'n lawaai is! Kom, kinderen, wie het eerst stil is krijgt een zuurtje; hoor eens, Greetje, hoe oud ben je? Acht jaar? Nou, zo'n groot kind als jij bent kan wel eens even voor mij naar de kruidenier lopen om voor een dubbeltje zuurtjes te kopen; hier heb je een dubbeltje; maar niet verliezen hoor, en neem meteen je broertje Peter mee. En Christientje, hou je dadelijk stil. Schaam je om zo kinderachtig te staan blèren; dacht je soms dat het gebroken been van je moeder daar weer heel door zou worden? En dat jij, Marleen, je hier zo geweldig staat aan te stellen, dat vind ik gewoonweg een schandaal. Je deed beter met je hersens bij elkaar te houden; je bent warempel de oudste van allemaal! Ik zou er als ik jou was liever eens ernstig over nadenken wat je te doen staat, nu je het voor een poosje zonder je vader en moeder moet stellen; heb je je broertjes en zusjes wat te eten gegeven?”

„We hadden immers net gegeten toen het ongeluk gebeurde,” zei Marleen op huiligere toon. „En er is brood in de broodtrommel; ik zal straks wel een boterham voor ze maken.”

„Nu, bepaalde haast dus is daar nog niet bij,” stelde mevrouw Goedhart vast.

„Maar nu zou ik toch wel eens willen weten wat er verder gebeuren moet,” zei tante Bertha, die nogal haastig gebakerd was; „we kunnen hier toch niet tot in der eeuwigheid met ons allen blijven zitten! En wat doen we nu met dat negental?”

Elzeliën begon onbedaarlijk te gieghelen. „Het lijkt wel of u van een kegelspel praat,” zei ze. Maar haar moeder keek haar verwijtend aan en het gegieghel hield op.

„Oma Boord heeft het jongste kind meegenomen,” zei Tante Saar, zonder zich er om te bekommeren dat iedereen dit al lang wist; „ze beweert dat haar schoondochter het kind absoluut verkeerd behandeld heeft, maar nu zal zij er wel eens gauw voor zorgen dat het een reclame-baby wordt. Maar nou ja, dat is er pas één van de negen.”

„Het zou me erg tegenvallen wanneer niet iedereen, die hier op dit ogenblik aanwezig is, zou inzien wat haar plicht is,” zei mevrouw Goedhart, „vooral wanneer die plicht zo duidelijk aangewezen wordt. Mij dunkt dat er van ieder

van ons verwacht kan worden dat zij voor een kind van haar zuster of schoonzuster zorgt, wanneer die zuster of schoonzuster zelf in de onmogelijkheid is er voor te zorgen; oma Boord zorgt voor het jongste kind, er zijn er dus nog acht over; er zijn hier zeven tantes aanwezig, ik stel voor dat ieder van u een kind mee naar huis neemt; het achtste kan dan bij mij blijven; we hebben allemaal een huis met kamers, ook al zijn het er niet zoveel als wij zouden wensen, en wat het eten betreft zal ieder van ons heus wel voor één kind méér kunnen koken. Dat kan ik ook, al kunnen mijn vier heel wat op. En zo wou ik maar zeggen dat wij allen hier met mekaar de kinderen verdelen moeten totdat mevrouw Boord beter is."

„Wel zeker, dat is heel aardig gezegd," zei tante Jozien, die naast mevrouw Goedhart woonde; „ik wil Marleen wel nemen en u zeker ook wel. Ze is groot genoeg om kopjes te wassen en stof af te nemen. Maar wie wil Jetje van twee hebben, of Petertje, die ook nog niet naar school gaat? En denkt u heus dat een van ons het een pretje zou vinden om Dries Boord in huis te hebben?"

Hierop wist mevrouw Goedhart zo gauw geen antwoord te bedenken en tante Jozien begon voldaan te snuiven. Dries Boord was in het dorp bepaald berucht en zijn jongere broer Koos was waarlijk niet veel minder ondeugend; het was jammer dat de vader van die bengels gewoonlijk op zee was, want er mocht wel wat meer naar hen omgekeken worden. Je zou heus wel kunnen zeggen dat zij de schrik van het dorp waren.

Iedereen zweeg en keek mevrouw Goedhart aan, en Elzelina begon het erg benauwd te krijgen. Stel je voor dat moeder ooit niet zou weten hoe zij een zaak aan moest pakken! Dat was vast nog nooit gebeurd! Stel je voor, moeder, die altijd op alles raad wist, en die zou nu met haar mond vol tanden staan? Elzelien begreep er geen sikkepit van. Zou moeder deze keer écht niet weten wat er gedaan moest worden? Dat zou toch al te verschrikkelijk zijn!

Maar mevrouw Goedhart was helemaal niet van haar stuk gebracht. Ze had alleen maar een paar tellen nodig om na te denken, en toen ze daarmee klaar was, wist ze ook precies wat ze zeggen zou.

„Hoor eens," begon ze, „het kan best wezen dat tante Jozien gelijk heeft, maar ik zal u nu eens eerst precies vertellen wat ik van plan ben en dan zullen we later nog wel zien wie het bij het rechte eind heeft gehad. Het lijkt mij nu maar het beste dat alle kinderen, behalve het kleintje, want dat heeft oma Boord meegenomen, nou dan, het lijkt mij het beste dat de acht andere kinderen met mij mee naar huis gaan. En dan kunnen alle tantes er bij mij een komen halen, tot zeven toe, want het achtste houd ik zelf. Als oma Boord het jongste kind wil hebben en dat ook al die tijd wil houden, dan vinden we dat natuurlijk allemaal best, want oma Boord is lang niet jong meer en we moeten heus van geluk spreken dat het ventje bij haar goed bezorgd zal zijn; we hoeven er niet aan te twijfelen of ze zal het kind voeren totdat het geen pap meer kan zeggen. Maar tante Jozien heeft het natuurlijk bij het rechte eind als zij zegt dat niemand graag al die weken met die bengel Dries opgescheept zou willen zijn en dat zou ook niet eerlijk wezen. Maar hebben we dan hier in het dorp nu niet lang genoeg een leesbibliotheek gehad om te weten wat circuleren is? Nou, het zal misschien wel twee maanden duren voordat mevrouw Boord haar huishouding weer kan

waarnemen, om van behoorlijk waarnemen nu maar niet te spreken, en daarom moeten we de Boordjes laten circuleren; we zullen allemaal een kind één week houden; daarna brengen we alle kinderen hier terug en we zoeken een ander uit, net als in de leesbibliotheek. We moeten het wel zo doen, vanwege Dries. Nu, wie is het daarmee eens?"

Even bleef het stil, maar toen begonnen de tantes goedkeurend te mompelen en Elzelina voelde een pak van haar hart vallen.

„Juist, zo zullen we het dus voor elkaar brengen,” zei mevrouw Goedhart; „wie het eerst komt, kan het eerst kiezen. Maar iedereen moet er aan denken dat we de kinderen niet af mogen beulen door ze allerlei werkjes op te dragen. Alleen Marleen is groot genoeg om eens wat in het huishouden mee te helpen, maar niet meer dan we onze eigen kinderen laten doen.”

„O, maar moeder,” fluisterde Elzelien, „Als je ze laat kiezen zullen ze natuurlijk Dries overlaten; net zoals in de leesbibliotheek, want daar laten de mensen ook de vervelende boeken staan. En dan moeten wij hem nemen!”

„Houd je stil, Elzelien. Dat is toch immers alleen maar voor de eerste week; en in het begin zal hij van de nieuwigheid zijn ondeugende streken wel thuis laten. En daarna gaat hij circuleren. Ik had het zelf ook al zo bedacht.”

„Ja zeker, zo zal het zeker het beste wezen,” zei tante Jozien, en toen hadden alle tantes plotseling grote haast om thuis te komen. Mevrouw Goedhart nam de acht kinderen Boord mee naar huis en tante Jozien ging ook mee.

„Die tante Jozien houdt toch altijd van de gezelligheid,” zei mevrouw Goedhart tegen Elzelien met een eigenaardig lachje.

„Ja maar moeder,” zei Elzelina fluisterend, „tante Jozien zei dat ze meeinging om die nieuwe geborduurde kussenslopen te bekijken waarover je verteld had, maar ik geloof eigenlijk dat zij meegegaan is omdat zij het eerst wilde kiezen, want zij wilde Marleen meenemen.”

Alles verliep zoals het was afgesproken en de vreselijke Dries bleef bij mevrouw Goedhart. Vriendjes had hij niet, want de meeste jongens uit zijn klas mochten van thuis niet met hem spelen, omdat hij altijd zulke stoute spelletjes bedacht. De meeste moeders schenen te denken dat zijn stoutigheid besmettelijk was. Dries had altijd Piet Hein en Jan Jaap Goedhart erg leuke jongens gevonden, maar omdat hij dacht dat hun moeder op een nadere kennismaking wel niet erg gesteld zou zijn, had hij gewoonlijk alleen maar op een afstand naar ze gekeken. In ieder geval was hij nog nooit bij ze over de drempel geweest en hij voelde zich niet zo heel erg op zijn gemak nu hij plotseling in datzelfde huis een weekje mocht wonen.

Mevrouw Goedhart pakte hem bij zijn schouders en keek hem aan.

„Heb je geen andere naam dan Dries?” vroeg zij.

„Nee,” zei Dries.

„Je moet „nee mevrouw” zeggen.”

„Nee mevrouw,” herhaalde Dries knorrig.

„Zo lang je in mijn huis woont, zal ik je „Andries Willem” noemen, zei mevrouw Goedhart; „mijn kinderen hebben allemaal een dubbele naam en daarom moet jij er ook een hebben; je zult zien dat het dan allemaal veel gemakkelijker gaat.

En ik wou je maar zeggen, Andries Willem, dáár staat de broodtrommel. Er liggen altijd gesmeerde boterhammen in en als je tussentijds soms eens honger hebt, mag je er eentje nemen; en je mag er wat bruine suiker op doen ook als je daar trek in hebt. En als mijn kinderen zich de hele dag behoorlijk gedragen hebben, krijgen ze een appel bij hun avondboterham; dat krijg jij ook. Maar je mag nergens aankomen waar je niets mee te maken hebt en je mag vooral niet met modderschoenen in mijn zitkamer komen. In mijn zitkamer moet het altijd netjes zijn. Piet Hein zal je laten zien hoe mooi die kamer is. Verder mag je doen wat je wilt, mits je je ordentelijk gedraagt, en denk er aan: van geschreeuw in de kamer houd ik niet en als je er soms een slecht humeur op na houdt dan stop je dat maar weg in de tafella. En doe je best om geen kattenkwaad uit te halen." De ondeugende zoon van het huis Boord lachte bij die toespraak.

„Mogen de jongens eens met me gaan vissen?" vroeg hij; „ik weet een plekje waar de vis goed bijt. We zullen een lekker maaltje vis voor u thuisbrengen." Mevrouw Goedhart overlegde even in zichzelf. „Als het Woensdagmiddag niet te koud is mogen jullie gaan vissen. Maar denk er aan dat ik een ontzettende hekel heb aan spijbelen en je schoenen moeten altijd behoorlijk dichtgeregen zijn."

Dries zweeg en kreeg een kleur.

„Ik ben blij dat u me precies gezegd hebt waar het op staat," zei hij eindelijk; „ik zal heus wel mijn best doen om een beetje mee te vallen."

Het was met dat al vrij laat geworden. Mevrouw Goedhart begon de soep te warmen en Elzelien dekte de tafel. Piet Hein en Jan Jaap ruimden hun blokken op. Toen de soep klaar was, zette men zich aan tafel. Er werd Dries een plaats aangewezen en ieder kind kreeg een bord soep en boterhammen zoveel hij wilde. Tot slot kreeg ieder de beloofde appel. Er gebeurde niets onaangenaams.

Toen het eten afgelopen was, las mevrouw Goedhart een verhaal voor en daarna werd Anneliesje naar bed gebracht. Vervolgens moesten de drie jongens naar de badkamer en mevrouw Goedhart hield toezicht of ieder zich behoorlijk inzepte; daarna werden ze om de beurt afgespoeld onder de warme douche. Intussen had Elzelina op de slaapkamer van Piet Hein en Jan Jaap het opklapbed in orde gebracht.

De jongens trokken hun nachtgoed aan en er werd nog het een en ander over tandenpoetsen gezegd. Daarop ging mevrouw Goedhart mee naar de jongens slaapkamer en wees Andries Willem waar hij slapen zou. Zij wachtte tot ieder in bed lag en zei toen de kinderen goeienacht. „En Piet Hein," fluisterde zij in het oor van haar oudste zoon, „als hij vechterig doet of lelijke woorden zegt, moet je het mij dadelijk vertellen."

De week ging voorbij en Andries Willem gaf geen reden tot ongenoegen.

Ondertussen vrolijkte Elzelina de familie op met allerlei belangwekkend nieuws dat zij uit school had meegebracht.

„Moet je toch eens horen, moeder, Marleentje zit aldoor maar te huilen en ze zegt dat ze zo naar huis verlangt. En kleine Jetje heeft met een mes zitten spelen en zich in haar vinger gesneden. En tante Saar zegt dat Christientje een heel geschikt kind is, maar het is zo lastig dat ze zo scheel is want nu weet je nooit waar ze naar kijkt. En ze zegt ook dat ze een volgende keer tegen wat mooiers

aan wil kijken en als de Boordjes gaan circuleren wil zij Truusje hebben want die ziet er aardig uit en ze wil een jurk voor haar breien. En tante Hanna zegt dat Koos een allerakeligste jongen is, nog veel erger dan Andries Willem; hij trekt de kat aan haar staart en hij heeft een volle melkkan op de stenen keukenvloer laten vallen en hij zit altijd te praten met een volle mond en hij speelt met lucifers."

„Och ja, ik dacht wel dat zij er weinig verstand van zou hebben hoe je met kinderen moet omgaan," zei mevrouw Goedhart; „ik heb vroeger met haar in de klas gezeten maar toen deed ze ook al altijd of ze geen greintje verstand had; zo is ze altijd geweest, het spijt me dat ik het zeggen moet." Peinzend keek mevrouw Goedhart het raam uit. „Nu moet je eens goed luisteren, Elzelina," vervolgde zij, „het is weer Zaterdag vandaag en er moet dus geruild worden. Geen boeken, want in de leesbibliotheek heb ik vandaag geen dienst, maar kinderen; het treft wel slecht dat ik nu juist vandaag naar stad moet, maar daar is niets aan te veranderen; ik heb een brief gekregen van een mevrouw die een grote bestelling linnengoed wil doen en daar moet ik op af. Kom dus vooral om twaalf uur dadelijk uit school thuis, anders komen de tantes voor een dichte deur. Kijk, hier heb je een papiertje waar ik de namen van de acht kinderen op geschreven heb; je ziet wel dat ik ze allemaal een nummer heb gegeven, dat is de juiste volgorde. Het jongste kind telt niet mee, want dat blijft bij oma. En voordat Andries Willem weggaat moet je hem die priktol geven, die ik achter de handdoeken in de kast heb gelegd; die heb ik hem beloofd als hij deze week niet spijbelde en hij heeft het niet gedaan ook."

Het liep al tegen zessen toen mevrouw Goedhart die avond haar sleutel in het slot van de voordeur stak. Ze had een lange werkdag achter de rug en er woei een ijzige wind uit het oosten. Haar voeten waren koud en vermoeid en haar arm was stijf door het dragen van de handkoffer en de zware tas, waarop een kleine kerstboom was vastgebonden. Er was meer tafellinnen besteld dan mevrouw Goedhart verwacht had, en daarom had zij besloten dat er wel een extra prettig Kerstfeest op mocht overschieten. Maar in de winkels in de stad was het gedrang geweest en overal had het lang geduurd voordat ze aan de beurt was gekomen. Ook in de tram was het vol geweest en pas op het laatste traject had ze een zitplaatsje veroverd.

Mevrouw Goedhart liep de gang in en zette met een zucht van verlichting haar tas en koffer neer. Ze moest zichzelf bekennen dat ze wel een beetje benieuwd was hoe Elzelien zich van haar ruiltaak zou hebben gekweten. Eindelijk ging zij de kamer binnen. Daar vond zij haar eigen vier kinderen bij de tafel staan, allemaal met een kleur van opgewondenheid; Elzelien maakte boterhammen klaar. Op de achtergrond stonden drie kinderen Boord; Marleen, met een behuild gezicht; Koos, die keek alsof de hele zaak hem niet aanging, en Andries Willem, die blijkbaar in spanning wachtte op wat er gebeuren zou.

„O, moeder," riep Elzelina, „met dat circuleren is het toch zo raar gegaan! Ik zal je precies vertellen wat er gebeurd is. Eerst kwam tante Bertha; en die zei dat ze er niet zo gauw aan gedacht had, maar ze zei dat als je een boek al een week gehad had, en je was er netjes op geweest, dat je het dan nog eens voor een

week kon verlengen, en nu wou ze Jetje nog een week houden, zei ze, en Jetje had een nieuw rood jurkje aan en een hoofd vol krullen; en toen kwam tante Katrien, en die was verschrikkelijk boos want zij had Jetje willen hebben en ze zei tegen tante Bertha dat je het haar van een kind nooit met een krultang mocht bewerken want dat was er heel slecht voor, en toen zei ze dat ze Truusje wou hebben, die ziet er toch heus ook wel aardig uit. Maar toen ze al bij de deur was om weg te gaan kwam ze weer terug en toen zei ze zoveel tegen tante Bertha over wat die allemaal verkeerd had gedaan dat ik het onmogelijk onthouden kon. En toen kwam tante Jozien juist aanlopen, en toen die hoorde dat tante Bertha Jetje verlengd had, wilde ze Marleen ook verlengen, want ze zei dat Marleen wel een huilebalk was, maar ze kon tenminste toch wel eens een bed opmaken of een boodschap doen, maar toen ze dat zei begon Marleen vreselijk te huilen want ze vond het zo naar bij tante Jozien en ze wou niet verlengd worden, zei ze, en ze had de gang en de keuken moeten schrobben, en toen werd tante Jozien ontzettend boos op Marleen en Marleen begon hoe langer hoe harder te huilen, o, die tante Jozien was zo vreselijk en Anneliesje begon er ook van te huilen; en toen is tante Jozien weggelopen en ze heeft helemaal geen enkel kind meegenomen. En toen kwam tante Hanna en die zei dat ze Greetje wilde meenemen, maar toen merkte tante Saar opeens dat Koos dan voor haar zou circuleren en toen wilde ze Greetje verlengen; tante Saar maakte zich helemaal niet kwaad, maar ze zei dat ze na alles wat tante Hanna over Koos verteld had, hem tot haar spijt onmogelijk kon nemen, maar dan wilde ze Peterje wel hebben, want ze had thuis nog zo'n aardig matrozenpakje van een van haar eigen jongens en dat zou hem wel passen; en als ze Petertje niet kon krijgen, wilde ze Marleen ook wel nemen."

Elzelina zweeg en Marleen verklaarde huilend dat ze nooit meer een bibliotheekboek wou zijn.

Mevrouw Goedhart zonk uitgeput in een stoel neer.

„Ik had wel op mijn vingers kunnen natellen dat het verkeerd zou gaan,” zei ze; „het is werkelijk net zo als in de leesbibliotheek; alleen de boeken die er nogal aardig uitzien circuleren en de slechte boeken blijven op de planken staan.”

Marleen begon nog een beetje harder te huilen en Koos stond onrustig heen en weer te draaien.

Maar Andries Willem keek Mevrouw Goedhart wat verwijtend aan en zei: „Ben ik dan zo slecht, mevrouw?”

En toen keken de ogen van mevrouw Goedhart opeens heel vriendelijk, en Elzelina voelde zich helemaal warm worden van binnen toen haar moeder zei: „Nee, Andries Willem, dat ben je niet. Ik had het heel anders moeten zeggen. Ik bedoel dat sommige mensen heel dom zijn, om juist alle en maar d i e boeken te kiezen die zo op het eerste gezicht nogal aardig lijken; ze kunnen toch immers niet weten hoe de inhoud zal zijn van een boek dat zij altijd maar op de plank laten staan. En zij kunnen toch niet weten of er niets goeds in jullie is als zij beginnen met het voorbericht over te slaan? En al kan ik jullie inhoud niet zo goed begrijpen als ik wel zou willen, in ieder geval kan ik er toch voor zorgen dat er aan de band van de boeken niets ontbreekt. En daarom hoeven jullie niet

meer te circuleren. Zolang je moeder ziek is, kunnen jullie alle drie hier blijven. En ik denk dat jullie broertjes en zusjes nu verder ook wel zullen blijven waar ze zijn; want geen van de tantes zal het hart hebben om het kind, waar zij voor zorgt, weg te sturen als zij ziet dat ik jullie alle drie hier houd. Ik begrijp heel goed dat Marleen oververmoeid is, want zij heeft meer moeten werken dan goed voor haar is en zij kan hier uitrusten. En Koos zal zich hier ook wel ordentelijk kunnen gedragen als hij ziet dat er op jou, Andries Willem, niets aan te merken valt. En inplaats van Koos zullen we hem hier Jacobus noemen, want ik ben waarlijk te moe om op dit ogenblik een dubbele naam voor hem te verzinnen.

Kom, Elzelien, jij moet Marleen maar wat opvrolijken. Zij kan bij jou op de kamer slapen, dan neem ik Anneliesje bij mij in bed. En hoor eens, Andries Willem, het is maar beter dat Jacobus nu voorlopig maar bij mijn jongens slaapt, want hij is hier vreemd; en dan mag jij op de divan in de zitkamer slapen. Maar denk er alsjeblieft aan dat die divan een van mijn kostbaarste meubels is en dat er niet zóveel aan beschadigen mag." Mevrouw Goedhart knipte met de vingers. „We zullen nu een avondboterham en een appel eten, daarna zal ik een verhaal voorlezen, want dat sla ik nooit over, en dan gaan jullie allemaal naar bed.”

En zo gebeurde het.

Alleen mocht Andries Willem, toen de anderen naar boven waren gegaan, me-

vrouw Goedhart helpen om een emmer met aarde te vullen en er het boompje in te planten. Toen werd de kerstboom op een lage bank in de zitkamer gezet, en mevrouw Goedhart haalde de doos met Kerstversiersels uit de kast en begon de boom te versieren. Andries Willem mocht haar alles aangeven; grote gekleurde ballen en slingers van gouddraad, en klokjes en vogeltjes en kaarsjes en een blinkende ster in de top.

En terwijl Dries met veger en blik de gevallen dennenaalden opveegde, vulde mevrouw Goedhart een mandje met het fruit dat zij die middag uit de stad had meegebracht; rode appels en gele mandarijnen en een trosje druiven.

„Voor wie?”

„Voor je moeder, Andries Willem, en morgenmiddag mogen jullie met je drieën met de tram naar het ziekenhuis gaan om dat mandje te brengen. Maar jullie moet dadelijk terugkomen en geen ommetjes maken, want we willen de kaarsjes aansteken voordat het donker is en we zijn niet van plan op jullie te wachten!”

Mevrouw Goedhart ging thee zetten, en in de eetkamer zaten zij tegenover elkaar aan tafel en Andries Willem kreeg een kopje thee met een extra suikerklontje; toen keken ze elkaar aan en lachten.

„Ga nu slapen, Andries Willem!”

Dries stond op en pakte de houtmand. „Ik zal nog even wat hout gaan halen, voor morgenochtend,” mompelde hij, en „U heet Goedhart, maar u hébt ook een goed hart,” voegde hij er bijna onverstaanbaar aan toe.

Andries Willem lag op zijn rug op de divan en even nog keek hij met wijd open ogen naar de versierde Kerstboom, die daar stond voor het raam, flauw bestraald door het licht van een straatlantaarn, door een kier van het gordijn. Toen sloep hij in.

Omschrijving bij de plaat: „GEBORTE VAN MARIA”

Schilderij van A. Altdorffer

door H. Cramer

We weten er geen van allen meer wat van, dat we zelf geboren werden. Misschien heeft moeder er ons wel eens wat over verteld: wat voor weer het was, en op welk uur het gebeurde . . .” Je kwam net 's middags op theetijd”. Maar het is dan toch altijd net of het een ander betreft.

En van een broertje of zusje merken we eigenlijk ook niet zo veel. Het is druk in huis, wanneer moeder althans niet naar het ziekenhuis is, er is een verpleegster of een „juffrouw” en we moeten heel stil zijn, tot er een kleine schreeuwlelijk bij is, die zichzelf al bijzonder weinig van dit bevel aantrekt. En dan is het gebeurd. Neen, we weten er niet zoveel van . . .

Maar weet je wanneer het pas leuk wordt? Als Grootmoeder ons gaat vertellen van hoe het was toen Vader of Moeder geboren werd! Dan hangen we aan haar lippen: „En vertelt u nog eens verder”. Maar er is dikwijls niet veel meer te vertellen, want het is al zo lang geleden en Vader en Moeder zijn ook maar gewone mensen. Twee uit de miljoenen die op die dag ergens op de wereld voor het eerst hun stem verhieven. Maar daar kunnen we nooit genoeg van horen. En ja, dan is er nog één geboorte waar we altijd

maar weer ons in verdiepen. Dat is die van Jezus, aan ons allen gelijk geworden om ons allen aan Zich te kunnen gelijk maken: Net of Hij onszelf was. Ja, wij hebben het wel allen beter gehad dan Hij in alle opzichten: wij hebben een beter wiegje gehad dan een krib, een beter huis dan een stal, en met onze familie was het misschien ook wel gewoner gesteld dan met de Zijne: zo maar samen op reis op een ezel . . . en laat het me nu net dán gebeuren!

En van die ongelukkige omstandigheden is ook altijd wat overvloedig gebruik gemaakt: Stal, krib, doeken, hooi . . . altijd maar weer tot in het oneindige. Net of het een bijzondere verdienste is, doodarm te zijn. Dat is niet zo, evenmin als het een bijzondere verdienste of een bijzonder tekort is heel rijk te zijn.

God had die armoede nodig om ons te zeggen: Wanneer Mijn Zoon mens wordt laat Ik alles achterwege, wat er bij gemist kan worden. Een mens dat is niet een rijk verwend, gelukkig, geëerd wezen, maar een mens, dat is een wezen, die met hart en ziel dienen wil, die een grote liefde heeft voor God en de mensen waar Ik van houd. Dat is alles. En daarom: krib, stal, doeken, die zijn goed genoeg om mens te kunnen zijn. En zó weten wij ook zowat alles van Zijn geboorte af, misschien wel veel meer dan van onszelf, al blijft het toch altijd een groot geheimenis ook.

Maar nu gaat de schilder van onze plaat net zo'n stap terug als wij, wanneer grootvader ons van Vader of Moeders geboorte vertellen gaat. Christus is één onzer gelijk geworden: wat van die geboorte te weten valt is ons al wel zowat bekend, maar je kunt niet uitverteld raken over wat Maria, Jezus' moeder, betreft. Nu, wat heeft hij ook een boel te vertellen! Je ziet wel dat God ons in Maria nog niét vertellen wil, wat je in een mens allemaal wel kunt missen. Dit is nu de illustratie bij het liedje:

Daar was een Maagdetje, Suyver en net . . .

En dan: ze was ook een priestersdochter, en daarom dat misschien de blijde gebeurtenis ook wel in de Kerk mocht plaats vinden. Misschien zie je hem wel in dat rechterzijportaal bezig met zijn werk: hij treedt twee mensen tegemoet die willen trouwen of een offer brengen en hij is zo blij, want hij heeft net zijn eigen dochttertje gezien. Maar het kan ook best wezen dat die binnenkomende mensen ook weer Maria zelf met haar man zijn; dat déden ze in die dagen: allerlei gebeurtenissen uit een leven of een verhaal op één schilderij verwerken.

En nu wou ik maar dat de uitgever een gekleurde reproductie van het schilderij had kunnen opnemen! Want o, wat zou je dan veel zien, dat nu verloren gaat. Denk je die hele Kerk met zijn vreemde architectuur — 't is niet Gotisch, neen, en 't is nog geen Renaissance — in een licht, klaar, helder beschenen grijs. En dan die zwevende kring van engeltjes — als een speelse kroon voor haar die later Koningin des hemels genoemd zou worden, in veel helder blijde kleuren, rood, blauw, paars, wit, groen, of het een gevlochten krans is van lentebloemetjes! De enige donkere partij, vanwaar uit het schilderij lichter uitvloeit is het hoge statige bed van Anna, met de bedrijvige fijn gepenseelde dienaressen en de stoer aanstappende boerman — hoor je het eikenhout niet onder zijn voetstappen kraken? — Hij komt een vers brood brengen; zie je wel wat een vreemd soort brood? Het lijkt wel een Hollandse duvekater en hij heeft een kruik op de rug waar misschien wel melk in zit. Wie het is weet ik niet, misschien wel de rijke man die het schilderij aan de Kerk ten geschenke aangeboden heeft. Hij kijkt zo eerbiedig naar de kleine Maria, die dadelijk gewassen en gedroogd in 't wiegje zal worden gelegd, dat al netjes opgemaakt klaar staat.

Wat zullen al die engeltjes een schik gehad hebben in hun zwevende rondedans, wat zal moeder Anna, als ze tenminste niet duizelig geworden is van al dat gefladder voor haar moede ogen er blij mee geweest zijn, wat zullen de dienaressen toen het kindje verzorgd was en hun werk gedaan precies hebben gekeken hoe ze waren aangekleed, want die dienaressen waren nog jong en dan hebben meisjes de gedachte dat zij ook zo lief als engeltjes worden als ze maar ongeveer hetzelfde aantrekken als deze. Maar bovenal, wat heeft de schilder een zwierige vreugde gehad bij het uitbeelden van die levende kroon die heel het schip van de Kerk vult met zijn rondedans, langs zuilen en vensters, over beide portalen tot in de hoogste hemelen. En toch was dit alles nog maar voorbereiding voor later, later . . .

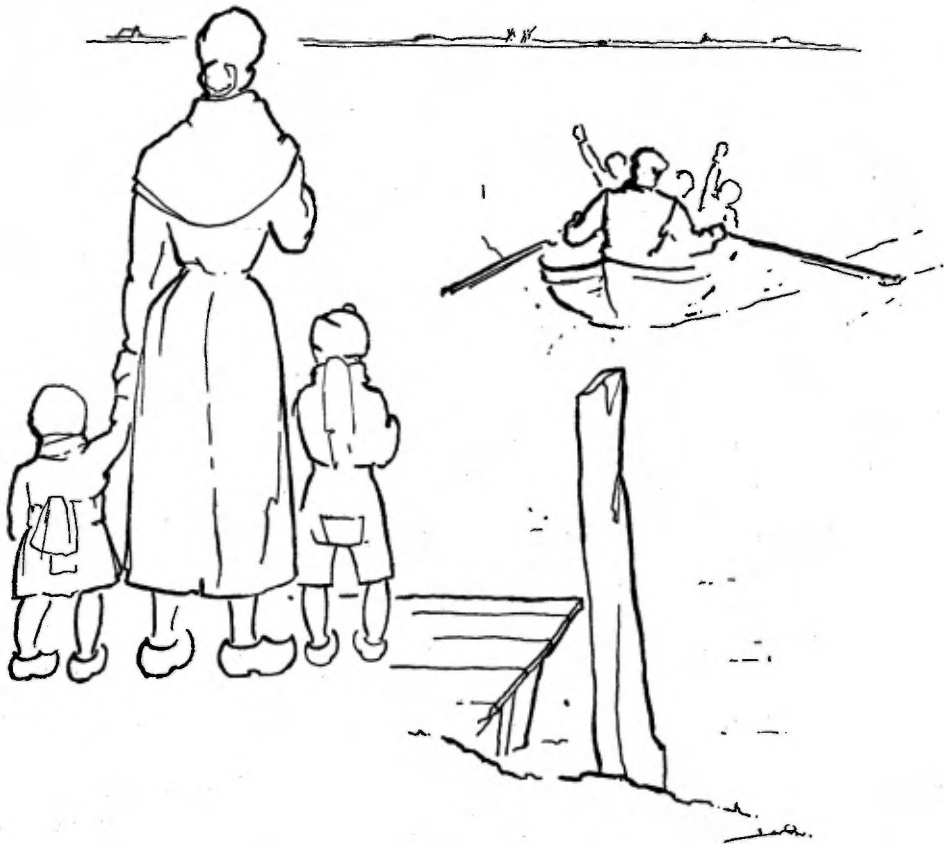
Daarvan getuigt ook het middelpunt van heel het schilderij: de forse ernstige engel die het wierookvat zwaait boven het kindje, dat eenmaal de Moeder Gods genoemd zou worden. Door die ene engel denken we nu al aan de herders, de Koningen, Herodes, het Avondmaal, Golgotha, Paasmorgen:

*O Heer Jesu God en Mense. Die aanvaard hebt desen staat
Geef mij dat ik door u wense, Geef mij door Uw Kindsheid raad.*

IJS OP DE RIVIER

door Dora van der Meiden-Coolsma

illustraties van C. Winkel

EERST hebben ze onderaan de dijk gelopen, over het karrespoor. Maar het was er zo glibberig, en Piet verloor al wel drie keer zijn klomp, doordat die in de modder bleef steken Nú gaan ze maar bovenop de dijk. Teuntje en Janus dragen de zware zak met wasgoed tussen hen in, en Adrie heeft de kleine rietmand. Die is niet zwaar. Piet, omdat hij de allerjongste is, draagt niets. Toch komt hij het langzaamst vooruit. Eerst was het door de dikke, zware klei, waarin

zijn klompen telkens bleven kleven. Nu komt het door de wind en de kou. Telkens staat de kleine Pieter stil, om in zijn hand te blazen. Een paar dagen geleden, heeft hij zijn linkerwant verloren. Tante Janske is wel begonnen aan een nieuwe, maar hij is nog niet af . . . de breinaalden en het halve wantje zitten in de rietmand van Adrie. Moeke kan hem dan wel klaar maken in de vakantie . . . Piet doet zijn rechterwant uit, en schuift die aan zijn verkleumde linker. Wat lopen de anderen toch hard! Hij holt achter hen aan, hij heeft zijn rechtervuist gebald, maar zijn kleine vingers worden tóch koud. En de anderen kijken nooit eens om! Ze lopen veel en veel harder dan anders. Zeker, omdat het nu vakantie is. Kerstvacantie! De eerste vakantie die Piet krijgt, want in September is hij voor het eerst naar school gegaan. Toen was hij zes jaar, en op een morgen heeft Vader hem meegenomen mét de groten, in de roeiboot naar het dorp. O, het was verschrikkelijk prettig, om naast Adrie op het bankje te zitten, en te zwaaien naar Moeke, die aan het steigertje stond. Maar het was al een klein beetje akelig haar weer in huis te zien gaan met Sjaan en Corry. Nou ging het kleine zusje straks in 't bad, en Piet kon nu niet zijn eendje laten drijven in de teil. Die eend had hij gekregen van zijn Oom Piet, naar wie hij genoemd was. En elke morgen voordat Zuske in het bad kwam, mocht hij er even mee spelen. Buiten in het water laten drijven, dat mocht niet. Dat vond Moeke niet goed. Vader wél. Maar die zei toch ook, dat zijn eend er dan wel eens vandoor kon gaan, met alle wilde eenden die over de Biesbos vlogen . . . Dat was natuurlijk maar een grapje. Moeke was bang dat hij in 't water vallen zou en verdrinken ging, net als het kleine meisje van de Cornelispolder . . .

Ja, die eerste morgen naar school . . . Piet was nog niet dikwijls in het dorp geweest. Alleen maar, als hij nieuwe kleren nodig had. En dat was niet erg vaak, want Moeke maakte broeken en bloesjes voor hem uit oude pakken van Janus en Vader. Alleen dat voorjaar had hij een pet gekregen en splinternieuwe gele klompen, toen was hij met vader en moeder samen in het dorp geweest. Ze hadden een nieuwe spa en een petroleumstel gekocht bij de smid, in de prachtigste winkel die Piet zich kon indenken, en met die nieuwe pet op zijn hoofd en de gele klompen aan zijn voeten, waren ze toen op visite gegaan bij een vreemde vrouw, die tante Janske heette. Ze was oud, en ze had een heel andere stem dan Moeke, en Piet was blijven kijken naar zijn voeten, al stonden de klompen netjes bij de achterdeur, en al kon toch verwacht worden, dat hij wel vaker zwarte wollen sokken gezien had!

Maar die vreemde tante Janske was toch niet boos geworden op de kleine Pieter. Ze had hem een koekje gegeven uit het rood-gelakte trommeltje, dat op het theeblad stond. En zelfs had hij een kopje thee gehad met veel suiker en veel melk. Later, toen hij weer in de boot naar huis toe voer, had Moeke hem verteld, dat hij later, als hij naar school ging, bij die tante Janske zou gaan wonen. Maar iedere Vrijdagavond zou hij naar huis komen, en dan mocht hij drie nachten thuis slapen. Maandagsmorgens moest hij dan ook net zo vroeg op als Teuntje, Janus en Adrie om weer naar school te gaan. „Hoe vind je dat nou allemaal wel?” vroeg Moeke. Maar Piet had daar geen antwoord op gegeven. „Er staan vier zwarte stippen op, Moeke,” zei hij, wijzend naar de nieuwe klompen. Toen had Vader erg moeten lachen!

Het dorp leek eerst zo groot en zo raar. Er waren zo véél huizen. Wel . . . tachtig! Hij dacht in het begin, dat hij nooit het huis van tante Janske weer zou kunnen vinden. Maar dat lukte toch al gauw . . . En in de school waren een meester en een juffrouw. Allebei vreemde, rare mensen, die heel anders praatten dan Vader en Moeke en de broers en de zusjes. In 't begin verstond je ze gewoon niet! En hij zat daar heel zielig alleen bij al die vreemde, wilde kinderen, die mekaar zo goed kenden en die samen speelden. Teuntje en Janus en Adrie zaten bij de meester. Teuntje en Janus in de zesde klas en Adrie in de vierde. Maar ook dát wende gauw. Na een week wist Piet de namen van alle jongens en van de meeste meisjes óók. Want niet alleen op school speelde je samen, ook ná schooltijd. En de kinders praatten gewoon, precies als thuis. En naast hem zat een jongen die ook Sjaan heette, net als zijn broertje thuis! Met die school lukte het wel gauw. Dat was allemaal wel erg prettig. Maar 's avonds . . . dát was naar! De drie anderen waren in huis bij de bakker. En daarop was Piet verschrikkelijk jaloers. Die gingen 's avonds samen eten en samen slapen. Hij zat alleen aan tafel met de vreemde tante Janske. En om zeven uur, dan ging hij de donkere, steile trap op, naar het kleine kamertje op zolder. Hij rénde over de zolder, want daar was het griezelig. Daar stonden oude stoelen en kasten. Daar piepte en knarste het aan alle kanten als je over de vloer liep! In 't eerst kwam tante Janske nog wel eens even boven, om hem toe te dekken. Maar ze was oud, en 's avonds was ze moe. Dan had ze pijn in haar rug. En ze wist ook immers niet, dat Piet in zijn bedje daar boven lag te wachten of ze nog eventjes kwam! En Piet telde op zijn vingers hoe lang het nog duren zou, tot hij weer thuis zou slapen. Samen in de bedstee met Janus en Sjaan!

Maar nu, nu hadden ze vakantie. Kerstvacantie, wel twee weken lang. Nu gingen ze naar huis, naar de polder in de Biesbos, waar het zo eenzaam was en zo stil. Waar je niet komen kon dan met een boot, en dan alleen nog maar, als het vloed was, omdat bij eb de polder rondom in het slik lag. Vader zou ze halen. Niet helemaal van het dorp, want daarvoor had Vader geen tijd. Maar om half vijf moesten ze bij het steigertje staan op de Koekoekpolder. Dat was een heel eind lopen, maar ze hadden jonge benen, en dat kon dus best!

Bovendien konden ze halverwege even gaan uitrusten bij tante Miet en oom Freek. Die woonde heel alleen in een klein huisje aan de buitendijk, vlakbij het hek, dat naar de Koekoekpolder voerde. Dat was zo'n leuk huisje! Net als van de grootmoeder van Roodkapje, zei Adrie wel eens. Maar dat vond Piet helemaal niet zo'n prettige gedachte, en als hij daar nu in de buurt was, keek hij altijd wantrouwend rond, of hij nergens een wolf zag! Gelukkig waren die er niet. Wél twee heel grote, witte geiten. Die stonden 's zomers op de dijk en 's winters woonden ze samen in het kleine schuurtje onderaan de dijk, dat oom Freek voor hen had getimmerd. Fokkie, het hondje, leek ook niets op een woeste, verscheurende wolf, en Hans de poes helemaal niet. 's Zomers was Hans buiten. Net als de geiten. Dan zat hij op de vensterbank in de zon. Maar 's winters was hij binnen. Dan lag hij in de stoel van oom Freek, als die niet thuis was tenminste, en anders zat hij bij tante Miet op schoot. Als het helemaal niet anders kón, dan lag Hans op het kussen onder de tafel. Dat was zijn eigen kussen, weet je, daarom wilde hij er zeker niet graag op liggen.

In de lente, dan kon je het rode dak van het kleine huisje haast niet zien. Dan bloeiden rondom de appel- en perebomen, de kersenboom en de morel en de perzik tegen de muur. Dan was de heg van mei- en sleedoorn één witte bruidsboeket. Maar in de herfst, dan kwam het lage rode dak al gauw te voorschijn tussen het groen en geel en bruin van de dorrende bladeren. En nu kon je het helemaal zien. Ach, die Pieter was toch zo véér, zo vreselijk ver achter geraakt! Hij holde achter de drie anderen aan. Het zou immers verschrikkelijk zijn, als ze eerder bij het huisje waren dan hij! Stel je voor . . . die wólf! Of, en was dat feitelijk niet nóg verschrikkelijker, dat de anderen al een suikerbrok te pakken zouden hebben uit tante Miet's hoge, bruine bus op de schoorsteenmantel, en dat ze dan hém vergeten zou!

„Toe, wachten jullie nou . . . wacht nou éven!” Hij riep het zo hard. Maar de wind bolderde om hem heen, en de anderen konden zijn stemmetje niet horen. O, en toen ze het rode dak zagen, toen waren ze ook zo erg gaan verlangen naar de suikerbrokken en naar het gezellige kamertje, waar het zo warm was en zo mooi. Véél mooier dan thuis, zeiden de drie groten tegen elkaar. Wel tien keer, wel vijftig keer, wel honderd keer zo mooi!

„Ik vind de papegaaien het leukst,” zei Teuntje. Aan weerszijden van de schoorsteen waren zes tegels. Aan de linkerkant was dat een blauwe papegaai, en aan de rechterkant een gele.

„Nee, ik vind de kachel het mooiste,” vond Janus. „Heb jullie ooit ergens anders zo'n plattebuiskachel gezien? Zo prachtig zwart glimmend van boven . . .”

„Die van óns glimt net zo mooi,” dat was Teuntje.

„O ja, maar die heeft geen wit verder, en geen rode rozen en blauwe vergeetme-nietjes op de oven en op de deurtjes. Nee, ik vind de kachel het mooïst!”

„Ik het tafelkleed . . . of nee . . . de koffiekop van oom Freek, weet je wel, met die gouden letters er op, „Ter ere van het bruidspaar”.

„Tante Miet heeft er ook zo één gehad, maar die is kapot gevallen . . .”

„Zullen we eens doen wie d'r het eerste is?”

„Dat kan niet om de zak,” zei Teuntje. „Wie moet dan de zak dragen. Nee, dan is het niet eerlijk!” Toen keek ze achterom.

„Jongens, wacht eens! Piet komt eraan.”

Maar Janus wou niet wachten. En Adrie ook niet. Toch liepen ze langzamer, omdat ze telkens omkeken. Piet draafde. Hij werd er warm van. Zóu hij ze inhalen? O ja, ja hoor! Kijk, ze stonden stil!

Hijgend kwam hij eraan, toen tante Miet de bovendeur opendeed om te kijken wie daar zo hard op de deur had gebonsd.

„Wel, wel,” zei ze, „zijn jullie het? Komt er maar in, kinders. Maar eerst je voeten vegen, hoor.” Dat zei tante Miet altijd. Dat zei Moeke thuis ook. En tante Janske zei het óók al. En tante Janske zei dan bovendien nog, dat je je handen moest gaan wassen onder de pomp in de keuken. Piet keek naar zijn handen. Die waren vuil. Hij was op handen en voeten tegen de dijk opgeklauterd. En hij was óók nog eens gevallen! Maar tante Miet zei niks van zijn handen. Gelukkig maar! Pieter vond wassen niet erg prettig . . . Daar zaten ze, met z'n vieren om de tafel. En Hans lag te snorren op de stoel van oom Freek. Dan was die dus uit. Tante Miet vertelde het al: „Oom Freek is naar het dorp, boodschap-

pen doen voor Kerstmis. Meel halen bij de bakker en beschuiten en vragen of hij met Kerstmis een koek voor ons kan bakken. En hij haalt de post op, en de krant. Nou . . . omdat het zo gauw Kerstmis is, zal ik jullie allemaal een kop poeier maken. Dat lust je wel, hè?"

Hun ogen glommen. O ja, dat lustten ze best. Tante Miet zou ze een kop lekkere hete chocolade maken. Dát was heerlijk. Kijk, ze zette al een pan met melk op de mooie kachel, en ze kreeg vier grote, gebloemde kommen uit de kast in de hoek. In elk deed ze vier scheppen suiker en twee scheppen „poeier”. Zo royaal was Moeke niet hoor! Láng niet. Daar ging ze warempel op haar tenen staan, om de bruine bus van de schoorsteenmantel af te pakken. Oók nog een suikerbrok! Het kon vandaag niet op.

Toen ze allemaal zaten te genieten, ze hadden hun kleverige brok maar weer in hun hand genomen, want als je zoog terwijl je dronk was ie veel te gauw op, toen kwam oom Freek thuis. Hij joeg Hans uit zijn stoel, en hij legde de krant op tafel. De tas met boodschappen zette hij op de bank. Hij knipoogde tegen Pieter.

„Ik weet wat,” zei hij, „ik weet een geheimpje! Maar ik zeg het niet!”

„Is het een leuk geheim?” vroeg Adrie.

„O, héél leuk!”

„Voor Piet alleen? . . .”

„O nee, voor jullie alle vier. Vraag maar aan Vader, als jullie thuiskomt. Die weet het ook!”

Vader, die wist een geheim! Een leuk geheim! Nu leek opeens de weg door de Koekoekpolder niet lang meer. Nu vergat Teuntje helemaal om te vragen, of die papegaaien bij de schoorsteen daar altijd al hadden gezeten. Ze kijken op de klok. Is het heus al bijna vier uur? Dan moeten ze weg. Piet loopt zo langzaam. . . . Teuntje zet de kommen van de chocolade in elkaar. Ze steken de klevende brokken weer in hun mond, en daar gaan ze dan weer. Fokkie loopt mee tot het hek. Janus en Teuntje en Adrie klimmen er overheen. Maar Pieter kruipt er onderdoor. Ze vergeten helemaal om te zwaaien naar oom Freek, die voor het raam staat om ze na te kijken

Daar springt een man uit de wilgebosjes aan de kant. Een man met een grote zwarte snor en wilde zwarte haren. Hij heeft een geweer bij zich. Piet ziet hem het eerst. O, hij was alweer zo moe! Zijn brok was allang op. Hij had er per ongeluk op gebeten. Zonde hoor, want hij had er héél zuinig mee willen doen. Maar nu hij daar die mán ziet, nu kan hij opeens weer vlug lopen. Nu rénnen ze, alle vier.

„Vader, daar is Vader al!” En Vader lacht. Hij tilt de kleine Pieter op, hoog boven zijn hoofd. Zó sterk is hij. Hij neemt de zak met wasgoed en de rietmand in één hand. Vader is zo geweldig sterk en groot! Als hij het geweer niet op zijn rug had, dan zou Piet op zijn schouders mogen zitten. Dan kon hij zich vasthouden aan Vader’s wilde, zwarte haren. Maar het is óók heerlijk, om aan zijn hand te lopen en te springen en te praten.

„Er is een verrassing, Vader!” zegt Piet.

„En wat is dat?” vraagt Vader nieuwsgierig.

Vader is zo geweldig sterk en groot . . .

„Ja, dat weten wij niet. Dat weet U. Tenminste, dat zegt oom Freek”
Adrie is een beetje teleurgesteld.

„O” zegt Vader, „hij bedoelt misschien, dat we ’n kalf hebben. Er is een kalf geboren.”

„Wanneer dan, Vader?”

„Vanmorgen.”

„Maar dat wist oom Freek toch niet,” zegt Janus slim. „Het is wat anders, Vader. O, u wéét het. Ik zie het aan uw ogen!”

Nu kijken ze allemaal naar Vader’s ogen. Bruine, lachende ogen, met allemaal kleine rimpeltjes er omheen.

„Stap eerst maar in de boot,” zegt Vader, „dan zal ik eens zien, of ik het me kan herinneren.” Vader legt het geweer in de boot.

„Had u wat geschoten?” vraagt Janus.

„Nee, ik was hier net, toen kwamen jullie al. Jullie was te vroeg. . . . zeker, omdat je zo nieuwsgierig was! Zeg eens kennen jullie veel Kerstversjes?”

„O heden ja allemáál, hè Adrie?” zegt Teuntje. „Alle versjes die de kinderen in het dorp moeten leren voor de Zondagsschool. Van „Sterre van ’tOosten” en „Stille nacht” en van de herdertjes, en nu ja, állemaal.”

„Ik ken ze ook,” vertelde Piet. „Ook állemaal.”

„Vanavond zullen we ze thuis es zingen. En op Kerstfeest ook. . . .” Teuntje keek Vader aan. Had hij nu helemaal dat prettige geheimpje, die verrassing, vergeten?

„Zie je”, zei Vader, „de dominee is gisteren hier geweest. Met de boot van de post. En hij vroeg, of jullie die versjes kenden. En als jullie ze zingen kon, dan mochten jullie óók komen op het Kerstfeest van de Zondagsschool in de Kerk. Niet alleen om te kijken, zoals anders wel eens, maar écht, met de andere kinders.”

„Net alsof we ook bij de Zondagsschool horen?”

„Precies zo. Alleen hebben jullie nu geen verlanglijstje kunnen maken, wat je graag voor cadeautje wil hebben. Maar dominee zou zelf wel wat uitzoeken, dus dat komt wel goed!”

Dat was dus de prettige verrassing! Ze waren er eerst even stil van. Hè, wat zou dát fijn zijn! De kinderen op school hadden het er al zo druk over. Ze waren allemaal op de Zondagsschool, en ze hadden een eigen boekje mee naar huis gekregen met Kerstliedjes, die ze thuis uit het hoofd moesten leren, omdat je in donker, bij de kaarsjes van de boom, toch moeilijk uit een bóekje kon gaan zingen. En een paar weken geleden, hadden ze een briefje mee moeten nemen met drie wensen er op, een soort verlanglijstje. Daarover hadden ze telkens en telkens weer op het schoolplein gepraat met elkander, óók met de Biesboskinderen, die wel even een beetje jaloers waren geweest Maar Teuntje en Adrie vergaten in de gesprekken over naaidoosjes en boeken haast dat ze zélf geen briefje mee hoefden te nemen, en Janus zei tegen álle jongens dat hij een zakmes kiezen zou, als ’t hem gevraagd werd. Daar kon je fluiten mee snijden van wilgehout, en een wandelstok, en je kon er land-veroveren mee spelen! Een zakmes was volgens hem veel begerenswaardiger dan een postzegelalbum of een auto die je op kon winden. Zo’n auto, daar zat je kleine broertje maar met

z'n vingers an, en Moeke zou zeker zeggen: „Láát 'm nou even, hij is er nou even zoet mee,” en voor je 't wist, was het ding naar de haaien! Terwijl Moeke op het punt van het zakmes wel één lijn met je zou trekken, en slechts waken zou dat Piet of Sjaan er met hun vingers afbleven! Janus wist dat zakmes zó verleidelijk voor te stellen, dat er bovenaan de meeste jongens-lijstjes wel „zakmes” stond, en de auto's en de postzegelalbums boeken en spelen naar het tweede en derde plan verhuisden. Want als je bóvenste wens te duur was, of niet te krijgen, dan namen ze het tweede of het derde . . . En nu zouden zij ook . . . ! Vader lacht maar, want nu is de roeiboot opeens vol kwetterende stemmen. Ze vragen honderd-uit, ze vertellen Vader van de verlanglijsten en van de programma's, „d'r stond een gekleurde kerstboom op! Zouden wij er óók een krijgen?” Alleen Piet is stil. Piet denkt ook aan het Kerstfeest. Hij is er nog helemaal nooit geweest. Hij heeft nog nóóit in zijn leven een kerstboom gezien, en hij is pas één keer in de kerk geweest, toen Zuske gedoopt werd. En toen hij zelf gedoopt werd ook, maar daar weet hij niets meer van . . . Piet begint te zingen. Héél zachtjes. Het eerste versje van het kerst-programma. Al gauw zingen ze allemaal mee. Moeke hoort in huis hun stemmen over het wijde water. Ze komt naar buiten. Sjaan en Corry, allebei met een dikke das om, komen mee op klepperende klompjes. Daar staan ze op het steigertje om Moeke heen.

„O Moeke, mijn want is kwijt . . . en tante Janske . . .” begint Pieter. Maar de anderen laten hem niet langer aan het woord. En het schijnt ook, dat Moeke die verloren want niet zó vreselijk vindt, als Piet gevreesd heeft. Moeke is even blij als zij allen, met die uitnodiging van dominee. „Als 't nou maar niet gaat vriezen . . .” zegt ze, terwijl ze met de kinderen naar huis gaat. „Het is koud!”

O, maar het gáát vriezen! 's Morgens, dadelijk als ze aangekleed zijn, gaan ze met elkaar naar het water. Daar staan ze. Er is nog geen ijs in de rivier. Dat gebeurt ook niet zo gauw. Toch weet Janus nog wel, dat hij eens met Vader samen naar het dorp is gelopen, over het ijs. Toen kwam de post ook lopen, en zelfs de dokter is zo bij hen gekomen, want Moeke was toen zo ziek! „Maar toen had het ook wekenlang héél hard gevoren,” troosten ze mekaar. „Al vriest het nu ook door, overmorgen is het al Kerstfeest. Eerste Kerstdag, en dan is het water nog wel open, dan kunnen we wel naar het feest! O Piet, er is toch zo'n práchtige kerstboom in de kerk! Bijna tot het dak! En er hangt een engeltje bovenin en klokjes en zilveren ballen en wel honderd, wel duizend kaarsjes! Dan gaan we zingen en we worden getraceerd door dominees mevrouw en door Betsy van Ome Kees, want die is ook juffrouw op de Zondagsschool. Dat is allemaal zo echt, zo fijn! En terwijl je dan zit te snoepen, gaat dominee vertellen over het kindje in de kribbe . . . Weet je wel, dat staat op het programma ook: Kerst-geschiedenis. Later komt er ook nog een gewoon verhaal, over kinderen net als wij en soms ook wel over prinsen en prinsessen. Maar het heeft altijd iets met Kerstfeest te maken. Dat is „Vrij Kerstverhaal” op het programma.” Ze staan daar met z'n drietjes alles aan kleine Pieter te vertellen. Zij weten er alles van. Janus is al wel drie keer naar het Kerstfeest in de kerk geweest, en Adrie zelfs al twéé keer. Ze denken niet meer aan de kou, ze zijn warm van plezier, en Janus gooit Piet's éne want een heel eind in de lucht van de pret. Moeke

heeft de tweede want bijna af. Alleen de duim moet ze nog breien. Moeke is helemaal niet boos geweest

Kijk toch eens Er drijven al ijsschotsen in het water. En het is zo koud, en het waait ook zo hard. Toch zitten de kinderen in de boot. Vader zal ze brengen. Vader is zo groot en zo verschrikkelijk sterk, Vader kan goed roeien. Ze zijn heel vroeg van huis gegaan, en Moeke heeft ze dik ingepakt. Pieter heeft nu weer twee wanten aan. Hij heeft Moeke's das over zijn pet heen. Die zit vastgeknoopt onder zijn kin. Lekker warm hoor! Straks, als ze in het dorp zijn, dan zal hij die das af doen. Stel je voor, als de jongens uit je klas je zouden zien, met Moeke's das om Pieter zit te soezen op zijn bankje.

Nu is hij onderweg naar het feest! Nét als de groten. Nét of ze naar school gaan! Maar dat is niet zo Vanavond komt Vader ze weer halen. Vanavond zal hij weer in zijn eigen bedstee slapen bij Janus en Sjaan. Hij zal wel wat lekkers voor Sjaan bewaren. Fijn, dat hij z'n Zondagse broek aan heeft . . Daar zitten zakken in. Zulke diepe

„Ik zie de steiger bij Verschoren!” Janus heeft voorin de boot zitten uitkijken.

Ja, nu zien ze hem allemaal. Dat is de steiger waar de boot van Rotterdam aanlegt. Daar is het café van Verschoren, bij de haven. Ze verhuren er roeiboten en Verschoren zelf heeft een motorboot, waarmee hij mensen wegbrengt, die in de Biesbos moeten wezen. Soms ook komen bezoekers mee met de motorboot van de post of van de politie.

Als ze het bootje zien, komt Verschoren zelf naar buiten. Hij helpt Vader om aan te leggen, en hij broemt iets van „gekkenwerk, met dit weer”. Vader lacht een beetje. Hij trekt Adrie aan haar blonde vlechtje, en hij zegt: „Nou jongens . . . jullie bént er. Maar ik wacht niet, tot de kerk is afgelopen, want de rivier zit al vol ijsschollen. Ik ga terug naar huis. Jullie moet hier maar blijven slapen vannacht. Morgenvroeg haal ik jullie wel op aan de polder, want ik ben bang, dat ik niet tot hier zal kunnen komen. Laten we afspreken . . . hoe zit het met het tij . . . ik ben om tien uur bij de polder . . .” Vader ziet wel, dat Piet verdrietig is. Maar hij durft het werkelijk niet aan, om een paar uur in het dorp te blijven. Hij tilt Piet nog eens hoog in de lucht, die sterke Vader. Hij zegt: „Nou m'n manneke, veel plezier. Goed luisteren, hoor, dan kun je me morgen alles vertellen!” Dan gaat hij met Verschoren naar binnen, want vrouw Verschoren is in de deur komen staan, en ze heeft geroepen dat de koffie klaar was. Als Vader ook goesting had in een bakske . . . Natuurlijk had Vader trek in koffie. De kinderen lopen over de kade naar het dorp. Het wordt al schemerig. Dat is zo écht. Bij de sluis staat een hele troep jongens. Ze lopen al over het ijs. Van Driesen, de veldwachter, komt ze weggagen. Bij de sluis is het ijs veel te gevaarlijk. Hij kijkt boos, en de schoolkinderen zijn bang voor hem. Toch meent hij het niet zo kwaad. Hij roept: „Morgen kun je schaatsen op de vaart!” Nu juichen alle kinderen. De meisjes lopen op een lange rij. Ze geven elkaar een arm. De jongens slenteren er achter. Daar komen warempel de grote mensen ook al! Ze gaan allemaal naar de kerk, en ze willen vroeg wezen om vooraan te kunnen zitten, dichtbij de mooie boom, bij de kaarsjes.

„Laten wij óók voortmaken,” roept Piet.

„Nee, dat hoeft niet . . . wij zitten tóch vooraan. Jij misschien wel op de eerste rij, omdat je zo klein bent,” zegt Sjaan, zijn buurman in school. „Wij gaan eerst naar de kamer áchter de kerk, en dan moeten we in een lange optocht de kerk binnen . . .”

Het is, zoals Sjaan gezegd heeft. In de consistoriekamer is mevrouw van de dominee. Die zet ze twee aan twee in een rij. Betsy Schipper speldt alle kinderen een mooi takje hulst op. Nu moeten ze wachten tot de koster komt waarschuwen, dat ze naar binnen mogen. Het duurt zo lang! Ze staan te trappelen van verlangen. Dáár horen ze het orgel. Nu zingen de grote mensen . . . de deur gaat open, de koster wenkt. Piet staat helemaal vóóran in de rij. Hij heeft Keeske Bijmans stijf bij de hand. Daar gaan ze! Ze lopen vlak langs de boom. Piet zou met zijn hand aan de zilveren ballen kunnen komen, die er in hangen. De mensen zingen. Meester van school wijst ze stil, waar ze moeten gaan zitten. Nog steeds houdt Pieter Keeske's hand vast. Hij is in de kerk! Hij is wérkelijk, heus op het Kerstfeest! Hij zit op het állermooiste plekje, vlakbij de kerstboom. Iemand kietelt hem even, in het voorbijgaan, in zijn halsje. Dat is Adrie.

Het is precies als met een heerlijke droom. Het feest is zo gauw voorbij! De

kaarsen in de boom zie je ál maar kleiner worden. De dominee heeft het verhaal verteld van het kindje in de kribbe. Dat arme kindje, dat in een stal geboren werd, omdat er nérgens plaats was voor Maria en Jozef. Piet was er verdrietig van geworden, terwijl hij het hoorde. Aan alle deuren hadden ze geklopt. Overal hadden ze gevraagd, en eindelijk waren ze terechtgekomen in dat stalletje Toen werd het verhaal veel mooier, veel blijer. Er kwamen herders om het kindje te aanbidden en later kwamen er zelfs nog koningen uit een heel ver land. Maar daarover kon dominee nu niet alles vertellen, dan werd het verhaal te lang. Telkens tussen het zingen door werden ze getraceerd. Ze kregen een toffee en een zuurtje, een kerstkrans en een klokje van chocola. De toffee bewaarde Pieter voor Sjaan en 't zuurtje voor Corry. Chocola zou smelten in je zak, en de krans zou helemaal stuk gaan. Daarom at hij die maar op! Het kerstverhaal was ook prachtig, over een jongen die twee konijntjes had, maar die er niet goed voor zorgde! Thuis had Pieter ook een konijn. Een wit, met zwarte oren. Nu zorgde Vader daarvoor. Zijn konijn zou niet weglopen O, het was een heerlijk, een prachtig feest. Jámmer dat het afgelopen was. En toch ook weer fijn, want nu kreeg je allemaal een pakje. Een kerstcadeautje. Pieter had een kleurboek en kleurpotloden. Daar had hij al zo vaak zo erg naar verlangd. Hij moest nu ook even achterom kijken. Adrie had een boek en Teuntje hield een mooie naaidoos omhoog. In de deksel zat een spiegeltje. Hij was véél mooier dan Moekes naaidoos. Die was ook al zo oud. Moeke had de hare ook eens op een kerstfeest van de Zondagsschool gekregen. Waar was Janus? Had hij heus een zakmes? Ja hoor! De meeste kinderen zaten nu op hun knieën op de bank. De koster stak het grote licht aan, want de kaarsen waren bijna uitgebrand. Nu moesten eerst de kleintjes terug naar de consistoriekamer, dan konden de vaders en moeders buiten op hun kinderen wachten. Bij de deur kregen ze allemaal nog een zakje met lekkers, een mooi, rood zakje waar je doorheen kon kijken. Er zaten kerstkransjes in met witte spikkeltjes er-op, en het was dichtgebonden met een gouden koordje. Met de andere kinderen stond Pieter buiten. De grote mensen en de kinderen praatten allemaal door elkaar. Piet wilde wachten op Adrie en Teuntje en Janus. Hij hield zijn cadeau stijf in allebei zijn handen. Het zakje lag er bovenop. Dat mocht niet vallen, daarom drukte hij er stevig met zijn kin op. Om hem heen riepen de kinderen naar hun Vaders en Moeders. Ze waren allemaal zo blij Piet ook. Piet was ook blij. Kijk, daar had je de bakker met Huib en nog een vreemde jongen, en dáár waren Adrie en Teuntje!

„Ga jij maar gauw naar tante Janske,” zei Teuntje. „Ik heb haar niet in de kerk gezien, en ze eet om zes uur. Dan is er misschien nog wat voor je. Adrie zwaaide naar hem, maar hij kon niet terugwuiven, want hij moest al zijn moois toch goed vasthouden! Het was niet heel ver naar het huisje van tante Janske, maar als je voetje-voor-voetje moet lopen, dan duurt het kortste eindje toch lang. Nu was hij bij het hekje. Net als anders liep hij naar de achterdeur. De deur was dicht. Tante Janske had hem zeker al op slot gedaan. Het zakje en het kleurboek had hij op het stoepje gelegd. Hij bonsde met zijn kleine vuisten op de deur. Die bleef dicht. Zeker zat ze in de voorkamer, omdat het feest was. Kerstfeest! Dan zou Pieter maar omlopen en op de voordeur bonzen en aanbellen aan de mooi gepoetste koperen bel. O, het wachten duurde zo lang, en tante Janske

hoorde maar niets! Tranen sprongen in Pieter's ogen. Misschien was Tante Janske uit, dacht hij opeens. Dan kon hij wel beter naar Adrie en Teuntje en Janus gaan. Het was zo'n vreselijk lang eind lopen . . . Niemand was er op straat. Alleen het hondje van baas Klap, dat zo blafte. Het hondje liep achter Piet aan. Het snuffelde aan zijn jasje en aan zijn broek. Piet rook zo heerlijk naar kockjes. Hij blafte, vlak bij Piet's been. Toen viel het zakje. Dat mooie zakje, van doorzichtig rood papier met het gouden bandje.

Alle lekkertjes gleden door een scheur op de grond. Piet zat op zijn knietjes. Tranen drupten langs zijn neus, en met zijn handen in wollen wanten probeerde hij de kransjes op te rapen. O, en het hondje raapte ook wat op. Die deed het veel vlugger dan Piet; met zijn mondje. Piet trapte naar het hondje, hij sloeg ernaar. Maar het was niet bang voor Piet, helemaal niet. Het vond Piet een verbazend lieve jongen, die lekkertjes strooid! Had Piet nog meer? Hij blafte: „Ik ga mee, hoor Piet! Heb je nog méér, Piet? Geef me nòg wat?”

Het was zo'n zielig, klein jongetje dat even later de huiskamer van de bakker binnenstropelde. Daar zaten ze allemaal al aan

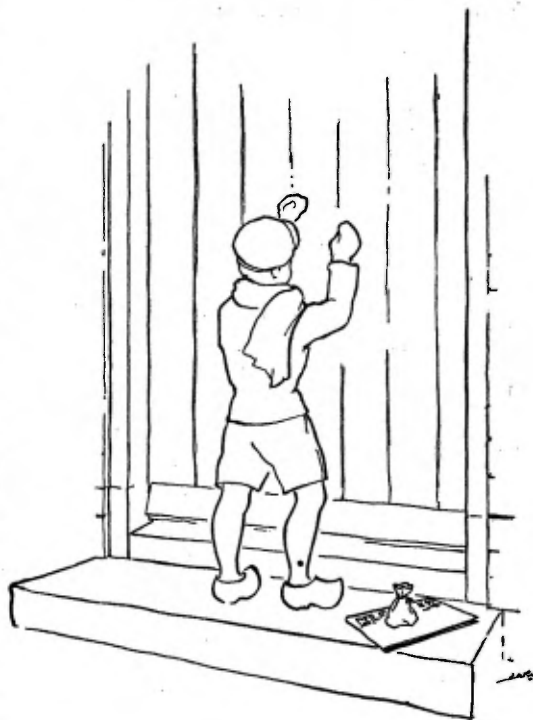
tafel. En al vóórdat Piet begon te vertellen, begreep de bakker er álles van. Wel heden me tijd, dat hij daar niet eerder aan gedacht had! „Tante Janske is uit logeren, jong! In Breda bij haar nicht.”

Maar wat moest er nu met die arme Pieter! „Hier kan ie niet blijven, Janus en Jan hier, die bij ons logeert en onze Huib moeten al samen in één bedstee.

Misschien hiernaast, bij veldwachter van Driesen . . .” De bakkersvrouw zou 't zelf gaan vragen. Maar ze was al gauw weerom. Nee, daar kon het niet. Jufvrouw van Driessen had haar Vader en Moeder uit Rotterdam over.

Nu had de bakker een idee. „Als je eens aan dominee vroeg,” zei hij. „Misschien weet die wel raad. Janus kan wel met je meegaan, want we zijn klaar met eten.” Er lag nog zoveel op de schaal. Krentenbroodjes en dikke boterhammen met kaas. Piet had zo'n trek! Maar hij durfde niet te vragen.

„Oòò . . .” zei Adrie, „heb jij je zakje snoep nou al half leeg! Schrokkerd!” Piet zei niets terug. Daar ging hij weer. Hij dacht: „Nét als Jozef en Maria . . . precies zo. En het hondje van baas Klap liep weer achter hen aan. Het blafte, het sprong om Janus en Piet heen, zó blij was hij, dat ze weer buiten kwamen.

Met Janus ging het lopen veel vlugger. Nu droeg Janus het pakje met het kleurboek en het gescheurde zakje had Piet in zijn diepe broekzak gestopt, met de gespikkelde kransjes. Het waren er nog maar zo weinig . . .

Het was niets prettig, om nu weer het hek naar de kerk in te gaan, dat ook leidde naar de voordeur van de pastorie. Piet's hartje klopte zo. Hij fluisterde: „Zeg jij alles?” tegen Janus. Mevrouw kwam zelf aan de deur. Ze liet de jongetjes binnenkomen in de kamer. Daar zat dominee aan tafel en ook nog een vreemde meneer met wit haar en een bril op. Janus vertelde alles. Alleen niet van het hondje, want dat wist Janus ook niet. Toen het verhaal uit was, trok mevrouw Piet naar zich toe. „Ik weet wel wat,” zei ze „Ja, ik weet ook wel een bedje voor jou,” lachte de dominee. En zelfs de oude meneer met het witte haar lachte vriendelijk, en die zei ook al: „Ik wéét wat!” Daar mocht me die kleine Pieter heel deftig blijven logeren op de pastorie. In het opkamertje, dat een gekleurd raam had naar de gang. En hij mocht naast de oude meneer aan tafel komen zitten, op een stoel met een dik kussen erop, en hij mocht van álles proeven. Janus was al lang weer naar de bakker toe, o, hij lag misschien al wel in bed, toen Pieter nog op was. Want bij dominee thuis was ook een kerstboom, een kleintje, en dat mocht branden voordat Piet naar bed ging. Ze zongen nog eens, nu bij de piano, de versjes. Het was net, alsof al dat akelige van daareven niet echt gebeurd was. Toen klonk er van buiten opeens droevig gehuil en geblaf. „Het hondje van baas Klap,” zei Pieter. Hij ging naar het raam, en keek tussen de gordijnen door naar buiten. Het was lichte maan, daarom kon hij duidelijk het hondje zien. Het zat voor de deur. Zeker wachtte het nog op Pieter . . .

„Baas Klap,” zei dominee, „die arme man is vanmorgen uitgeleden en hij heeft zijn been gebroken. Die is naar het ziekenhuis in Raamsdonksveer gebracht! Dat hondje loopt dus alleen op straat . . .”

„Net als ik daarnet,” zei Pieter, „en net als Jozef en Maria . . .”

„Maar het is een vreselijke stoute hond, hè Piet?” vroeg de meneer waartegen dominee en mevrouw „Vader” zeiden. „Je bent bang voor hem, niet?” Piet knikte. „Hij heeft al m'n lekkers bijna opgegeten,” vertelde hij, „m'n lekkers van de Zondagsschool!”

„Nu moet jij naar bed,” zei mevrouw. Ze ging Piet uitkleden. En ze haalde een pyama-jasje van zichzelf, daar stopte ze Piet in. Dat stond zo grappig! Het sleepte op de grond, en mevrouw sloeg de mouwen halverwege om. Toen stopte ze hem in het bed. Het kleine lichtje boven de wastafel mocht blijven branden. „Slaap lekker!” zei ze.

Het was al heel laat, maar Piet sliep nog niet. Er was zoveel om aan te denken! Het was een dag zo vól belevenissen. Telkens verbeelde hij zich dat hij het hondje weer hoorde blaffen. Dat arme hondje . . . zou die het koud hebben? Zou hij gaan vragen, of het binnen komen mocht? Of het dan maar bij hém mocht slapen? Hij kroop uit zijn warme holletje, waarin mevrouw hem zo lekker had toegestopt. Hij tripte met zijn blote voetjes over het koude zeil en over de kriebelige cocosloper in de gang. Héél zachtjes deed hij de deur open van de kamer, waar hij gezeten had.

Ze hoorden hem eerst niet. De oude meneer zag hem opeens staan. „Maar

jòchie... Piet... je was toch niet bang?" Piet schudde nee. „Mag ie... mag 't hondje van baas Klap toch binnenkomen?" vroeg hij bibberend. „Ik kan niet slapen. Ik moet aldoor aan het hondje denken!"

Mevrouw nam Pieter op haar schoot. „Het is al binnen, Piet, kijk maar!" Ja heus, daar lag het hondje op het kleedje voor de kachel.

„Het heeft eten gehad en drinken, en het mag hier slapen. Nét als jij, vind je dat goed? En zul je nu zoet in bed blijven?" Nóg eens werd Piet naar bed gebracht. Dominee droeg hem door de gang om zijn blote voetjes. Maar hij zwaaide hem niet hoog in de lucht, zoals Vader dat kon! Nóg eens stopte mevrouw de dekens in, en hij kreeg een zoen van haar. „Je bent een lieve schat," zei mevrouw. Net als Moeke wel eens zei... Piet sliep zo heerlijk!

In de huiskamer zaten de grote mensen nog te praten. „Je raakt je beide logees zo gauw nog niet kwijt, vrouw," zei de dominee. Het vriest dat het kraakt. Ik ben met Vader nog even naar de steiger gewandeld, maar er is geen denken aan, dat Piet's Vader morgen kan roeien, en van lopen over het ijs kan natuurlijk in de eerste dagen geen sprake zijn.

Mevrouw had juist een gouden koordje vastgestrikt om een nieuw, rood doorzichtig zakje. Dat wilde ze vanavond op Piet's stoel voor z'n bedje neerleggen. „En dat hondje," ging dominee verder, „dat moet ook wel blijven voorlopig." Toen lachte mevrouw. „Dat vind ik niets erg," zei ze.

Zo kwam het, dat de Biesbos-kinderen die kerstdagen en langer nog, in het dorp logeerden. Pas op Nieuwjaarsdag konden ze naar huis terug. De postbode bracht hen over het ijs lopend naar huis. En dit keer was het Pieter die het meest te vertellen had, toen hij weer bij Moeke thuis kwam.

„Nou heb je zeker niets voor me bewaard?" grapte Vader. Piet lachte. „Ja, ja, ik heb álles nog... Het zuurtje voor Corry, de toffee voor Sjaan en het mooie rode zakje voor Vader en Moeder," „Ik dacht dat jij alles al dadelijk op had gegeten?" vroeg Adrie een beetje jaloers.

Nu vertelde Piet alles. En Moeke trok haar jongen op haar schoot en ze zei, net als dominee's mevrouw: „Jij... je bent een schat!"

Geen SPROOKJE, toch EEN SPROOKJE

door S. Franke. Illustraties van Adri Alindo

ALIE had geen badjoe¹ en Antons fietsbanden deugden niet. Dat kwam, omdat de Japanners Indonesië arm hadden gemaakt en de Duitsers Nederland hadden leeggeplunderd.

Anton werkte op een spinnerij, ergens in Twente. De fabriek had zijn poorten wijd opengezet voor mannen en vrouwen, jongens en meisjes. Dag en nacht draaiden de machines.

Onophoudelijk spinnen ze de wollen draad, de katoenen draad, garens garens garens, voor wel honderdduizend badjoes.

En alle dagen fietste Anton van zijn dorp naar de fabriek. Het was een lange weg, maar dat zou zo erg niet geweest zijn als als hij maar goede banden gehad had.

Maar och heden, als je eens keek naar die fiets van Anton je hield je hart vast. Eens waren het behoorlijke banden geweest, met scherp afgetekende ribbels en schone figuren in het loopvlak.

Maar ach, dat was zo lang geleden, zo lang, dat Anton het zich bijna niet meer herinneren kon.

Nu zagen die banden er dan maar armzalig uit, met hun belegsels en lappen, afgesleten plekken en touwindsels.

Wanneer Anton ze 's morgens vóór dag en dauw met kunst en vliegwerk opgepompt had, leek het wat, maar het was slechts schijn.

Als Anton opstapte dacht hij, „had ik toch maar een paar goede banden, die je maar op hoeft te pompen en vooruit, daar ga je, naar de fabriek en later weer naar huis. En in je vrije tijd voor je plezier uit.”

Hij dacht niet slechts over die banden, hij droomde er van.

Wonderlijk was dat in zijn droom, zo maar te kunnen rijden, zonder trappen haast, zo licht liep de kar en nooit pech.

En geen standjes meer van de baas, omdat je te laat op je werk kwam. De nieuwe banden lieten je niet in de steek.

Maar ja, dromen is bedrog.

Daarom stapte hij 's morgens maar op zijn rammelkar, want het werk riep met luide stem:

„Je moet spinnen, spinnen, spinnen”

En hij spon, die Anton, niettegenstaande zijn gammele fiets.

En Alie liep zonder badjoe rond.

Tussen de rubberbomen.

¹ jasje

Die bomen waren zijn vrienden.

Ze stonden in lange, lange rijen onder de brandende Sumatraanse zon. Wanneer de wind door hun kruinen streek, wuifden ze statig en voornaam:

„Wij zijn de rubberbomen van Sumatra en die daar, in zijn korte witte broekje en zijn blote, bruine rug is Alie, die van Java gekomen is.”

Toen Ali nog een kleine jongen was woonde hij in zijn dessa, die te midden van de rijstvelden lag.

Die sawah's hadden wat van een reusachtige gebroken spiegel. Het was, of een reus de scherven met een machtige zwaai tegen de zachtglooiende helling gegooid had. Daar lagen ze dan te glanzen in de zon, die zichzelf spiegelde in het wateroppervlak. Later, als de plantjes uitgezet waren en hun sprietjes boven water uitstaken leek het geen spiegel meer. Dan leek het meer op een tapijt van het teerste groen met glinsteringen van zilveren sterren er in.

Alie had meegeholpen de rijst te planten. Later had hij „hu! hu” geroepen om de rijstepikkertjes te verjagen. Nog weer later had hij geholpen de rijst te snijden. En daarna had hij ze gegeten, met volle mond en met smaak.

Maar toen was de Chinees in de dessa gekomen. Dezelfde die badjoes verkocht en kains, mooie spangen en ringen, hoofddoeken en kleurige gordels.

Hij had met Pa Alie gepraat en gezegd:

„Hoor eens Pa, vind je niet, dat je rijstveld wat erg klein is om alle monden te voeden? Je hebt Alie en Adina, Soedarno en Djaid en nog een heel kleintje, waarvan ik de naam niet weet. Waar moet dat heen, als ze groot worden en hun magen ook?”

Pa Alie had enige malen gekucht en voorzichtig gezegd: „Het is een zegen veel kinderen te hebben, baba. Ze zullen me tot steun zijn in mijn ouderdom, wanneer ik mijn sawah niet meer zal kunnen bewerken.”

„Pa Alie heeft gelijk, maar de sawah wordt niet groter, als de kinderen groeien.” Daarop had Pa Alie zeer ernstig geknikt en de Chinees had gezegd, dat hij nog

eens terug zou komen om verder te praten. Misschien wist hij wel een middel om de groeiende magen te vullen.

Pa Alie praatte er over met zijn vrouw en ook met de buren. En ieder vond, dat de Chinees geen ongelijk had, want de sawah was te klein en de kinderen werden groot. En waar zou Pa Alie in de toekomst de rijst vandaan halen?

De Chinees kwam terug met kains en badjoes, spangen en ringen, hoofddoeken en guldens. Hij stalde zijn waren uit op het erf, voor de hut, onder de pisangboom en zei:

„Dat kan Pa Alie allemaal verdienen als hij met zijn gezin naar de Rubberbomen, die op Sumatra groeien, wil gaan, om daar te werken.

„Oea,” zei Pa Alie, het is zo ver, over de grote zee en hoe moet dat met de sawah? Wie zal de dijkjes aanleggen om de watertoevoer te regelen en wie zal de bibit uitplanten, als ik er niet meer ben? Zal het niet zo gaan, dat de wilde varkens er een modderpoel van maken?”

Ma Alie liet haar oog gaan over de rijstvelden. Ze leken niet op een gebroken spiegel nu en ook niet op een groen tapijt met zilversprankels. Nee, maar ze leken op een golvende gele zee, die bij de heuvelhelling oprolde. En ze moest denken aan de rijpende rijst, die ze niet meer zou helpen binnenhalen als ze naar de rubberplantage ging.

Want het vreemde Sumatra was zo ver, heel over de grote zee.

Maar Alie, die onder de pisangboom zat, met zijn rug naar het gezelschap toe, want jongens hebben met de gesprekken van grote mensen niets te maken, hoorde het toch. En in zijn verbeelding zag hij hoe hij sloop om de grote reis te maken. En het was een grote reis, heel naar verre, vreemde landen. Hij dacht, dat hij de sawah lang genoeg gezien had en hij droomde van rubberbomen en van de fabriek, die verderop stond te dreunen. En hij hoopte zo, dat Pa Alie zou zeggen, „het is goed, baba, wij gaan naar Sumatra.”

En Pa Alie zei het werkelijk.

Alie mocht mee met het grote schip, met het spoor, de bus, o, het was een hele reis. En hij zag de hoge rubberbomen, die werkelijk in lange rijen stonden, honderduizenden . . . Hij vond het prachtig, maar miste de rijstvelden toch meer, dan hij gedacht had. Hij hoefde geen rijst te planten en te snijden, nee, want daarvoor was hij niet gekomen. De mandoer nam hem mee, elke ochtend als het nog donker was, en droeg hem zijn dagwerk op.

Een rubberboom is een nuffige juffer. Ze wil op haar wenken bediend worden. Het is niet voldoende er maar wat van te maken.

„Als je wilt, dat we melk geven, moet je ons ook goed behandelen.”

In het begin mocht Alie lang niet aan de bomen komen. Wel moest hij onkruid wieden en greppels uitdiepen, aan de paden werken en boodschappen doen voor de mandoer.

Maar de mandoer, die veel van de bomen hield, merkte, dat zijn leerling meer was, dan een koelie, die alleen maar zijn werk doet en anders niet. Hij sloeg hem gade en dacht:

„Deze jongen zal ik alles van de bomen leren, wat ik zelf weet,” en hij vertelde hem, hoe de juffers behandeld wilden worden.

Zo was Alie groot geworden met de rubberbomen in de uitgestrekte plantage. Hij zette de lekbakjes uit, waar de melk in sijpelde, en droef ze naar de fabriek, die er rubber van maakte. Hij keek aandachtig toe, hoe de man het snijmes de inkepingen in de bast van de stam sneed en hij hoopte, dat later zelf ook te mogen doen.

Het is een heel ding, het mes er in te zetten. Je moet precies weten waar je snijen moet en hoe diep. Doe je het verkeerd, dan blijft de melk niet vloeien.

Soms moest hij denken, „het zijn de tranen van de boom. De juffer huilt, als het mes er in gezet wordt. Het is een gevoelig dametje, wier tranen erg loszitten.”

Van die tranen komt de rubber.

Dag in, dag uit verzamelde Alie ze.

Met lichte, verende tred ging hij van boom tot boom. En hij dacht er over, wat er toch wel van de melk, die hij aandroeg van de bomen naar de fabriek, worden zou.

Hij dacht ook aan het witte jasje, dat hij zo graag zou willen kopen. Het was niet zo erg, dat hij zonder badjoe tussen de bomen rondliep, die kenden hem eigenlijk niet anders, dan in zijn blote rug. Maar, als hij klaar was met zijn werk en gebaad had, waar was dan zijn kleurige gebatikte kain en zijn helderwit gestreken badjoe?

Ach, zijn kist was leeg, tot op de bodem.

Wel stond die kist als vanouds onder de balé balé¹, alsof hij te kennen wilde geven: „zo hoort het Alie, maar je weet, hoe het komt, dat er niets in zit. Jij werkt hard genoeg, dat is het niet, maar de Japanners

En ondertussen draaiden de fabrieken.

Die op Sumatra.

En die op Twente.

De een toverde melk uit de wenende bomen om tot rubber, waar allerhande dingen van gemaakt werden. Ook fietsbanden.

De ander spon aan zijn draden, waaruit weefsels werden. Ook voor badjoes.

„Had ik maar banden,” dacht Anton.

„Hoe kan ik mij onder de mensen vertonen zonder behoorlijke badjoe aan,” peinsde Alie.

Wat er gebeurde met die gesponnen draad en met de rubbermelk, zag je niet zo met één oogopslag.

Misschien was het wel een sprookje, maar dan een, dat werkelijk gebeurde.

Van de draden, die Anton spon, groeide een badjoe.

O, 't was een lange weg.

Uit de latex, die Alie verzamelde, werden fietsbanden.

En ook dat was een lange weg.

Het leek alles heel gewoon, ja, of het zo hoorde.

Het had niet veel weg van een sprookje, waar immers wonderen in gebeuren.

En toch gebeurde het wonder.

Dus toch een sprookje?

Wie zal het zeggen.

¹ slaapbank.

Maar er kwam een tijd, dat de winkels, die zo lang leeg geweest waren, banden tentoonstelden. En Anton kon naar hartelust uitzoeken.

En Alie kon een badjoe kopen.

Op een goede dag had de Chinees op de pasar na lange tijd weer badjoes. Duur, erg duur, maar mooi.

Alie was er zeer mee in zijn schik. Hij sloot het weg in zijn kist, onder de balé balé, telkens als hij naar zijn vriendinnen, de rubberbomen moest om de melk-schoteltjes te verwisselen.

Dat badjoe moest dus een groot deel van de dag in het donker liggen, in zijn eentje, in de lege kist. De werkdag begon vroeg en eindigde als het donker was. Maar als Alie zich fris gebaad had, klapte hij het deksel open en aaide zijn nieuw verworven schat.

Even trok hij dan het jasje aan, om te voelen, hoe het zat. Maar daarna sloot hij het weer zorgvuldig weg, want met nieuw goed, wat zo moeizaam verkregen werd, moest je zuinig zijn.

Ook was het dan al spoedig negen uur en dan is het tijd om te gaan slapen. En dat doe je niet met je beste jasje aan, dat bewaar je voor hoogtijdagen.

Maar het bleef dicht bij hem, in de kist, onder de slaapbank.

En in de droom kwam het soms nog dichterbij.

Dat alles was de werkelijkheid.

En toch een wonder.

Want Anton had de draad gesponnen, waarvan het badjoe van Alie geweven was. En Alie had de latex gewonnen, waarvan de banden gemaakt waren.

En ze wisten beiden, dat het een geschenk was, dat de een de ander aanbood. En ze voelden allebei, dat alleen echte vrienden geschenken kunnen geven, die zo moeilijk verworven worden.

In zijn verbeelding zag Alie zijn onbekende vriend op de hobbelende fiets door weer en wind gaan om de draden te spinnen voor vele badjoes.

En Anton meende, dat hij Alie met de lekbakjes tussen de rubberbomen zag lopen. Zo werden ze beiden gelukkig door het sprookje met het wonder er in, het sprookje, dat tegelijkertijd de werkelijkheid was.

